

Naujienų Antroji Dalis

NR. 572

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XVII METAI

VLADAS DAGELIS

ATPASAKOJIMAS IŠ MOKYTOJOS SIBIRO DIENORAŠČIO

(Antras laiškas)

(Tęsinys)

Taip diena po dienos, naktis po nakties vis artėjau ir artėjau tėvynės link. Paliko Maskva, Smolenskas, Vitebskas, Minskas, artėjau Lietuvos širdies — Vilniaus link. Buvo naktis, nejutau kada pervažiavau Baltarusijos — Lietuvos sieną. Be to, mažai pažinojau rytinę Vilniaus krašto dalį, nežinojau kur yra pati siena. Sekiau geležinkelio stočių pavadinimus ir iš to, kad stoties pavadinimas bus lietuviškas ir parašytas lotyniškais raidėmis, skaitysiu, kad jau važiuoju per lietuvišką žemę.

Ir taip man bevaziuojant kažkas rusiškai pasakė, kad jau važiuojame Vilniaus priemiesčiais. Tačiau kitas tuoj patikslino, kad dar ne Vilnius, bet Naujoji Vilnia arba rusiškai Novaja Vileika. Mano bendrakeleivės iš Novosibirsko pradėjo ruošti išlipti. Prižadinusios rengė vaikus, rinkosi ir dėliojo maišus — bagažą.

Traukinys lėtinai greitį ir sustojo Vilniaus stotyje. Išlipau iš vagono ir pirmą kartą po keturiolikos metų pajutau tvirtai atsistojusi ant lietuviškos žemės. Su maišu ant peties ėjau į stotį, nes man reikėjo persėsti į kitą traukinį ir bilietų kasoje turėjau kompostuoti (atžymėti) bilietą. Stotyje, kaip ir visose Sovietų Sąjungos stotyse, visada pilna žmonių, visada didžiausia spūstis ir ilgos susirangiusios eilės prie bilietų kasų, grūmėsi, stumdėsi, keikėsi, prakaitavo. Bet svarbiausia, kas sukėlė manyje didelį nusistebėjimą, — niekur negirdėjau kalbant lietuviškai. Geležinkelio tarnautojai, milicininkai, bilietų kasininkės ir visa publika kalbėjo rusiškai. Veltui mėginiau prakalbinti, pasiteirauti lietuviškai, — vis išgirdavau vieną ir tą patį „nepanimaju“ (nesuprantu).

Atsidūrusi Lietuvoje, sostinėje, neturėjau progos pakalbėti lietuviškai. Atsisėdusi ant suolo laukiamajame galvoju, gal Lietuvoje iš viso maža beliko lietuvių? Gal beveik visus išvežiojo ir išsklaidė po platųjį Sibirą, o rusai suvažiavo ir apsigyveno Lietuvoje?

Aušo rytas, šviesėjo. Turėjau apie trejetą valandų laiko iki traukinio į Kauną. Išėjau pėsčiomis pasidairyti po miestą. Pro Aušros Vartus, senąją Rotušę pasileidau Didžiąją gatvę (dabar pavadinta Gorkio) žemyn Katedros, Gedimino kalno linkui. Iš katedros aikš-

tės anksčiau visada mėgdavau pasigrožėti žavingu vaizdu į Gedimino pilį, į Trijų Kryžių kalną. Gedimino pilies bokštas vis dar didingai tebestovėjo, bet vietoj lietuviškos trišpalvės, plevėsavo bolševikiška vėliava. Trijų Kryžių kalno viršūnėje pasigedau trijų baltų kryžių. Pasirodo, kaip vėliau sužinojau, lietuviškieji Kremliaus klapčiukai vieną naktį juos nuvertė. Tokio pat likimo susilaukė ir trys statulos ant katedros stogo. Prie katedros sienos pritvirtinta metalinė lentelė byloja: „Architektūros paminklas — valstybės saugomas“. Teisingai išeina taip, kad architektūros paminklai yra valstybės saugojami, bet partija savo nuožūra turi teisę juos žaloti, nes partija aukščiau valstybės.

Paskubomis perbėgau per keletą gatvių. Gatvių ir aikščių pavadinimai daugumoje pakeisti naujais rusiškais pavadinimais, kaip antai: Stalino, Lenino, Kuluzovo, Černiakovskio, Gorkio, Puškino, Komjounimo, Pševalskio, Raudonosios Armijos, Čkalovo, Suvorovo ir t. t. Istaigų, gatvių pavadinimai daugumoje rusų kalba arba rusų ir lietuvių. Einant gatve visur girdėti tik rusų kalba, — lietuviškai labai retai. Užėjusi į valgyklą susikalbėti galėjau tik rusiškai. Prisiminiau kadaise Pupų Dėdės dainuojamą dainelę „Vilnius — mūsų, Kaunas — rusų, o Lietuva nebe mūsų“. Mano buvęs geras ūpas nukrito ir prislėgta nuotaika grįžau stotin, nes netrukus turėjau važiuoti į Kauną.

Traukinyje Vilnius - Kaunas važiavo maišyta publika, bet daugiau lietuviška, negu rusiška. Važiuojant stebėjaisi, nes visi į mane kreipėsi rusiškai, net ir lietuviškai kalbantieji. Kai aš jiems atsakydavau lietuviškai, jaučiau juos nustembant. Vėliau dasiprotėjau, kad juos klaidino mano katiušiškas apsirengimas. Visi keleiviai, išskyrus tik mane vieną, buvo apsirengę labai gražiai. Nors aš jiems atsakinėjau lietuviškai, bet jaučiau, kad jie mane laiko rusiška Katiuša, pramokusia lietuviškai. Man pasidarė nejauku. Aš vengiau kalbėti.

Štai traukinys išneria iš tunelio ir sustoja Kauno geležinkelio stotyje. Iš Kauno kelionę toliau turėjau tęsti autobusu. Nieko nelaukdama, šiaip netaip įsikoriau į autobusą ir

(Tęsinys 2 pusl.)

Dienų Skeveldros

1.

Anądien turėjau gana keistą „galvosūki“. Paėmiau į rankas R. Skipičio „Nepriklausomą Lietuvą Statant“. Kai įsiskaičiau, prasmuko ir laikas į darbą eiti. Užvožiau, o knyga, rodos, sako: Žmogau, nepalik manęs vidury sakinio! Ir pasiėmiau kartu su savim... Viena-kita pertrauka, ir baigiau. Grįždamas (o naktis buvo čiulbanti - ulbanti) laisvai sau galvojau apie didelę, dar neseną praeitį ir — autorių, kaip teisininką, ramiai (ir atleidžiai) įvykius atklostantį.

„Kalbamas laikotarpis buvo pats heroiškausias ir pats įdomiausias naujųjų laikų mūsų tautos istorijoje. Jį iškelti ir tinkamai atvaizduoti — ne vienos plunksnos darbas“, — visai teisingai rašo „Į Skaitytoją“.

Ak, jau šį-tą turime: gen. Raštikio, plk. Žuko ir štai kalbamojo R. Skipičio. Jau istorija laimėjo. Spėta pasakyti. O kiek vyrų, valstybę stačiusių, nuėjo į kapus su visu savo patirties ir žinių bagažu! Turime monografijelės bandymą apie valstybininką šleževičių. Bet

ar tai atstos jo paties atsiminimus, jei jis tokius būt spėjęs surašyti?!

Turime St. Kairio, K. Bielinio, V. Požėlos (rankraštyje) atsiminimų iš senesnių laikų, jei sąlygos leis, ir vėlesnių. Ir puiku, nes istorikas iš skeveldrų jau atkurs pilnutinį vaizdą.

Ir dar didžiai pagirtina R. Skipičio pažiūra, kad

„turi būti žinomi netik šviesieji, bet ir tamsieji mūsų žmonių darbai, jei tie darbai lietė mūsų valstybės svarbius reikalus arba žmogaus gyvybę“.

Svarbu, kaip autorius sako, patarnauti istorinei tiesai.

Man itin smagu buvo skaityti skyrelius „Vyksiu į Vilnių“, „Truputis apie Vilnių“ ir „Šiaurės rytų Lietuvoje“ (ir tęsinyje, be kitų, „Drujos apylinkės gyventojai nori priklausyti Lietuvai“, „Delegacija nuo Šarkauščinos“).

Kur bepašisuktum, R. Skipičis įdomus. Pvz. tokia trumpa, bet iškalbinga žinutė: „Kurį kalbą vartojo savo šeimose K. Griniaus ministerių kabineto (Nukelta į 2-rą psl.)

35 metų spaudos darbo sukaktis

Šiandien sukanka 35 m., kai J. Cicėnas pradėjo spaudos darbą

Prie seno pažįstamo pasakymo „Kaip nedaug dar gyventa, kaip daug jau pergyventa“, Jeronimo Cicėno atveju reikia dar pridurti: „Kaip nedaug dar rašyta, kaip daug jau parašyta“. Reikia nepamiršti, kad Cicėnas nėra profesionalas rašytojas, kurs iš to gyvena, o rašo tik laisvalaikiu, atitrūkęs nuo fizinio darbo, kurs jo daliai beveik visada atiteko nelengvas.

Cicėno spaudos ir literatūros darbus skaitytojas ras Lietuvių Enciklopedijoje. Čia ten-

ka tik kiek paryškinti tą jo gyvenimo etapą, kurs prasidėjo tremtimi, kai, vos ištrūkęs iš karo liepsnų ir atsidūręs Hafkrugo stovykloje, Holsteine, suorganizavo ir kol tik ten buvo, leido pirmą formą ir turiniu geriausią hektografuotą ir iliustruotą lietuvių žurnalą „Kelyje Tėvynėn“; vėliau persikėlęs į Itzehoe, leido „Akiratį“.

Atsidūręs Omahoje, Cicėnas savo laiką nuvogčiodamas nuo sunkaus fizinio darbo, jau spėjo tris didelius paminklus pasistatyti: išleido knygą „Vilnius tarp audrų“ ir „Omahos lietuviai“, abidvi knygos reto svarbumo istoriniu požiūriu. Nė viena kita lietuvių kolonija, kad ir žymiai didesnė, neturi tiek kruopščiai surašytos savo istorijos kaip omahiečiai.

Trečias, ir žurnalistiniu požiūriu labai svarbus Jeronimo Cicėno tebestatomas paminklas, yra jo sąžiningai, kruopščiai, savaitė į savaitę jau ištiesi ketveri metai Naujienose tęsiamos „Dienų Skeveldros“.

Nesuskaitomų Cicėno draugų ir „Skeveldrų“ skaitytojų bendrą linkėjimą tikrai išreiškiamo, nuoširdžiai jam linkėdami dar daug metų taip produktyingai pasidaruoti savo numylėto Vilniaus, lietuvių tautos ir lietuvių kultūros labui!

Naujienų Redakcijos
štabas

DIENU SKEVELDROS

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

nariai — lietuviai”.

Mielasis Skaitytojau, jei dar nesit skaitęs „Nepriklausomą Lietuvą Statant“, čiupk nedeldamas, nes knyga iš tikro verta dėmesio!

Autoriui R. Skipičiui pagarba ir linkėjimas ko greičiau duoti kitus atsiminimų tomus, nes šis jau rodo ir kitus įdomius, patrauklius ir istorinei tiesai didžiai naudingus būsiant!

Knygos pabaigoj randama „Vardynas“, kurio dažnai pasigendama kituose darbuose (neišskiriant ir mano „Vilnius tarp audrų“!).

2.

„Nepriklausomą Lietuvą Statant“ atstatęs į knygų lentyną, imu į rankas laikraštį ir matau — pastabos apie anglosaksų knygų rinką, kurioje apstu atsiminimų. Rašoma, kad „akivaizdūs liudininkai“ ne visada būna akivaizdūs. Pastabų autorius Malcolm Muggeridge rašo apie „New York Times“ užsienio korespondentą Walter Durantį. Jo nuomonės klausydavos State Department ir Foreign Office. Tai buvo Stalino įsakytos kolektyvizacijos metai. Milijonai mirė iš bado. Durantį pranešinėjo, kad aruodai visko pilni.

John Fisher savo „Eye - Witness“ mini „Daily Herald“ ir „News Chronicle“ pranešimus iš Nuernbergė, kurie yra išgalvoti. Jų tarpė ir žinia apie Goeringo egzekuciją (o ans, kaip žinome, nusižudė).

Kai Maskvoj vyko Metro - Wickers byla, žurnalistas Cummings pranešinėjo kaip — „iš teismo salės“. Ko verta ta informacija, matyt galima iš šių „apybraižų“: Višinskis — prokuroras „didelės kultūros“, teisėjas Ulrich — „Anglijoje galėtų būti biržos makleriu“ ir pn. „Apybraižos“ paskelbta ne komunistų spaudoj, bet „New Chronicle“.

Anot Muggeridge, Bertrand Russel vieną dieną papylė paplėvų prieš JAV. Girdi, Mae Carthy įsakymu, iš JAV bibliotekų ir skaityklų pašalinta ir sudenginta visos knygos apie Rusiją.

O „Times“ pranešė, kad Maskvoj prie automobilių pardavimų susidarinėja eilutės. Ir dažnai klystame, nes slystama ne gyvenimo viduriu, bet kažkur pakraščiais, aptalksnojusiais putų pūslais.

3.

„Novoje Ruskoje Slovo“ rašo, kad Sovietų (galime pridurti: ir okupuotų kraštų!) literatūra yra nepaprastai primityvi, gali tarti, literatūra vaikams, bet rašoma suaugusiųjų. Visa Sovietų Sąjunga yra įkritusi į kolektyvinę vaikystę, į didelį vaikų darželį. Sovietinės apysakos, sovietinė spauda, ak, viskas tėra vadovėliai įvairių mokyklų mokiniams. Vadovėliai, kaip reikia gyven-

ti, kaip karves melžti, kaip virti, arti...

Vartau, štai, „Literatūra ir Meną“ ir — eilėraštis „Partija sparnus mums išaugino“. Vienas ketureilis šitaip skamba:

Mus visus sujungė ji kaip brolius,

Kaip narius šeimynos didelės,

Tokią jėgą davė, kad nuo šiolei

Nieks palaužti mūsų negalės.

Paskaityk, žmogau, dar kartą — dar kartą. Tai „partija“ ne sparnus, bet ragus išaugino, nes cituojamas eilėraštis yra aukščiausio laipsnio... gražomanija!

4.

Pastabosė apie Terencę Prittie knygą „Germany Divided“ randama toks Rytų Vokietijos politinės pašaipos pavyzdys:

Grotewohl paslydo ir nūdarėjo laiptais. Sekretorius šoka prie telefono ir šaukia daktarui:

— Dėl Lenino meilės, daktare, ko greičiau atvyk. Grotewohl išnarino savo nūgarkaujį.

— Nesamone, — atsako daktaras, — jis jo niekad neturėjo...

Vieną senutė laišką Ulbrichui baigia tokiu linkėjimu: „Linkiu Tamstai viso to, ko vokiečių tauta Tamstai nuo daugelio metų linki“. Rytų miestą senutė buvo areštuota, nes, girdi, kurstė nužudyti „liaudies vadą“.

J. Cicėnas

ATPASAKOJIMAS...

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

vaziavau į miestą. Vilnius man buvo brangus miestas, bet Kaunas man buvo artimesnis. Tikėjausi susitikti buvusių pažįstamų bei draugų.

Anksčiau, atrodė, aš visą Kauną pažinojau ir mane visi pažino. Vaikštinėjau centriniemis gatvėmis, kurios, kaip ir Vilniuje, dabar buvo pavadintos Lenino, Stalino ir kitais svetimais kacapiškais vardais, nieko bendro su šiuo miestu neturintiais. Vaikštinėjau akimis ieškodama pažįstamų veidų ir laukdama, kad mane kuris nors atpažinęs užkalbint. Pavargusi atsisėdau Teatrų sodelyje ir sekiau kiekvieną praeivį. Pailsėjęs perėjau Daukanto gatvę ir atsidūriau prie Vytauto Didžiojo muziejaus. Muziejaus sodelyje viskas iš pagrindų buvo pasikeitę, išskyrus du didžiulius liūtus, kurie ištikimai liko saugoti įėjimą į mūsų tautos šventovę. Mielai būčiau užėjusi į muziejaus vidų pasižiūrėti mūsų laisvės relikvijų, bet šiuo momentu lankymui buvo uždarytas.

Kiek pasėdėjusi muziejaus sodelyje kiūtinai senojo turgaus link. Turgavietėje girdėjosi nemažai kalbant lenkiškai. Ir slėkta atgijo. Beslaminėjant po senamiestį, kilo mintis užėiti į namus pas pažįstamus, kuriuos anksčiau dažnai lankydavau. Mickevičiaus gatvėje, palypėjusi į an-

trą aukštą, paspaudžiau skambutį ir laukiu. Duryse pasirodė uniformuotas vyras ir rūsiškai paklausė, ko aš pageidaujanti. Pradžioje sumišau, bet tuoj susigriebiau ir paklausiau, ar čia negyvena toks ir toks pilietis. Rusas papurtė galvą ir pasakė, kad aš nepataikiau ir patarė pasikelti į trečią aukštą, ten esą, gyveną litovcai, tai gal jie žinos.

Atsipašiusi, kėliausi į trečią aukštą. Užuoat skambinusi, pirmiausia perskaičiau korteles. Įsitikinusi, kad mano ieškomi pažįstami čia nebegyvena, atsidūriau gatvėje. Apsidairiusi pastebėjau senuką — kiemo sargą bėsluojantį gatvę. Pasiteiravau senuką. Senukas pagalvojęs atsakė:

— Taip, taip, prieš karą tikrai čia gyveno, bet dabar, vaikeliai, čia seniai gyvena kiti žmonės.

— Gal jūs žinotė, kur jie dabar gyvena, aš esu atvykusi, jų giminaite, lašai norėčiau pasimatyti, — klausinėjau senuką.

Senukas, permetęs mane akimis nuo galvos iki kojų, priėjęs arčiau tylesniu balsu pasakė:

— Ar ne iš Sibiriaus, tamsote, grįžai?

Galvos linktelėjimu prisipažinau.

— Vaikeli mano brangus, neieškok vakarykščios rasos. Viskas pasikeitė, viskas aukštyn kojomis. Nedaug liko senų gyventojų. Kai antrą kartą artinosi rusai, visi bėgo kur kas, daugiausia į vakarus, į Vokietiją. Jaunieji pasidarė miško broliais ir žuvo. Tie, kurie niekur nebėgo, vėliau atsidūrė kalėjime, iš kur buvo išvežti į Sibirių arba nusikankino šiaurėje.

Apsidairęs aplinkui prisipažino:

— Mano vienintelis sūnus, septintos klasės gimnazistas su draugais pasitraukė į mišką. Ilgai laikėsi, kol pagaliau sunkiai sužeistas krito. Daug jų tada žuvo. Juos vadino banditais. Pakartus aukštyn kojomis tris dienas laikė turgavietėje. Mane taip pat norėjo išvežti, bet pajutęs ilgai slapsčiausi, išvengiau. Po kurio laiko aprimo. Dabar, kaip matai — šlavinėju. Anksčiau dirbau fabrike, turėjau savo namą. Žaliakalnyje. Bet kai sūnus buvo miške, iš Kauno būvau pabėgęs ir keletą metų nesirodžiau. Mano namas buvo nusavintas ir dabar jame gyvena koks tai MGB načalnikas, rusas. Taigi, taigi tokios tokelės, tamsote, — baigė senuką.

Padėkojusi atsaisveikiinai apsiašarojusį senuką.

Nebebūvo prasmės ilgiau bevaikščioti. Papietavusi vienoje valgykloje skubėjau į užmiestio autobusų stotį. Mano nuotaika buvo baisiai prislėgta.

Autobusų stoties laukiamąjį radau pilną žmonių. Prie bilietų stovėjo ilgos susirangiusios eilės. Šiaip taip ir aš susiradau savo eilę ir atsistojaus jos užnugaryje. Po kelių minučių aš nebebūvau paskutinė eilėje — eilė rangėsi toli užnuga-

ryje. Pradėjus pardavinėti bilietus, eilėse stovintieji sujudo. Prasidėjo spūstis, stumdymasis, bėgimai, keikimai. Atsirado keletas milicininkų, kurie bandė įvesti tvarką eilėse, nes daugūmas, nebesilaikydami eilės, jėga grūdosi arčiau prie bilietų kasos. Vienas jaunas vyrukas, smarkiai susiginčijęs su kiltu dėl pirmenybės eilėje, milicininkų buvo nūtemplės į milicijos skyrių. Pasirodo, kaip aiškino kiti, tas vyrukas buvo visai nekaltas. Prieš pradėdamas pardavinėti bilietus, milicininkas „po blatu“ prieš jį išspraudė į eilę kažkokį kiltą vyrą, kuris visai eilėje nebuvo stovėjęs. Tas vyrukas jį iš eilės išstūmė, jiedu susiginčijo. Tai pastebėjęs, tas pats milicininkas įkiso „tvarkos“ atstatyti. Tas vyrukas, kiltų pdrąšintās, susikirto su milicininku, sakydamas, kad milicijos pareiga yra prižiūrėti tvarką, o ne ją ardyti.

Valdžia lieka valdžia — vyrukas dviejų kitų milicininkų buvo nuvestas į milicijos skyrių, kur, be abejonės gavo savo porciją už tvarkos ardymą ir milicijos organų neklausymą. Stebėjusių šią sceną žmonių pasipiktinimas buvo didelis. Milicininkų adresu pašipylė audra nepasitenkinimo, bet per daug išsišokti vengė, nes nė vienas nenorėjo patekti į to vyruko padėtį.

— Kodėl žmonės negalėtų sau gražiai, tvarkingai iš eilės nusipirkti bilietus? — paklausiau šalia stovėjusių moterį.

— Argi tamstele nematai kokią minia žmonių, visi nori nusipirkti, o bilietų nėra pakankamai. Kas stipresnis, kas nachališkesnis, tas gaus, o kurie šiandien negaus, turės rytoj dar čia stumdytis eilėje. Tokia jau dabar tvarka, — jei nesiustumdysi eilėje, niekur nenuvažiuosi, nieko krautuvėję negalėsi nusipirkti. Ana, vakar univernage (universalinė krautuvė) išmetė pardavimui pirštinių. Tamstele būtumei mačiusi, kas ten darėsi. Tvarką prižiūrėjo keliolika milicininkų. Keletas, kaip visada, paleko į miliciją, buvo ir sūmin-džiotų ir apalpusių, su greitosios pagalbos mašina išvežiojo. Žmonių buvo minia, simtal, o pirštinių gal tik keliolika porų. Kas gavo, jautėsi laimingi, o kiti keikdamiesi, išplėsytom sa-gom, išsiskirstė. Tokie laikai, nieko nepadarysi. Ir žmonės pasidarė ne žmonėmis, bet tiesiog žvėrimis. Sužvėrėjo tiesiog. Dėl pirštinių ar kito kokio menkniekio kiti kitam tiesiog per galvas lipa, grūdasi per jėgą, keikiasi, rėkia, kaip per sūdną dieną. Jei kada nors išmeta kokią reikalingą prekę, tai žmonės, kaip tie šuities, draskydami puola prie išmesto kaulo. Aną sekmadienį keli jauni vyrukai sugalvojo iškirsti pokštą. Prie vienos krautuvės ėmė ir sustojo eilutėm, atseit, užėmė eilę. Tuoj bematant, per kokį dešimt minučių, susidarė milžiniška eilė. Jaunuoliai išsiskirstė sau juokdamie-

(Tęsinys 3-mė pusl.)

ATPASAKOJIMAS...

(Tęsinys iš 2-ro pusl.)

si palikę sukvailintą minią, kuri, supratusi pikta išdaiga, murmėdama, spiaudydamasi išsivaikščiojo.

Mano kalbi kaimynė dar gal būtų ilgai pasakojusi įvairių neišgalvotų istorijų, bet viskas nutrūko, kai prasidariusi langelį kasininkė paskelbė, kad biletai X ruožu išparduoti. Nebeišgalvojau ką bedaryti. Dvi savaites išbuvo kelionėje, taip buvau išvargusi, taip norėjau ramiai pailsėti. Kreipiausi patarimo į iškalbingą kaimynę. Ji man patarė išeiti už miesto ir mėginti įsiprašyti į kurį ton kryptin einantį autobusą arba — blogiausiu atveju — į sunkvežimį.

Taip aš ir padariau. Atsidūriau už miesto. Mėginau sulaikyti keletą pravažiuojančių autobusų, bet nesustojo, nes buvo sausakimšai prikimšti keleivių. Pagaliau vienas pravažiuojas sunkvežimiu sutiko mane pavežėti. Įsitaisiusi ant dėžių, tarp benzino statinių, pasileidau į paskutinį etapą — tėviškės linkui.

Gimtojo lizdelio aš neberadau. Tiesa, namas mūsų tebestovėjo toje pačioje vietoje, bet vietos man ten nebebuvo. Viename gale buvo kaimo biblioteka, kitame — apylinkės taryba. Iš kaimynų, kurie vos mane atpažino, sužinojau, kad nepertoliausia, už penkių kilometrų, gyvena mano vyresniojo brolio žmona.

Jau sutemus, vos kojas vilkdama, šiaip taip pasiekiau.

Tėvas buvo žuvęs, rusų nukankintas, jiems pasitraukiant 1941 m. birželio mėn. Vyresnysis brolis (brolienės vyras) 1944 m. vokiečių buvo paimtas apkasų kasti, pasitraukė į Vokietiją, dabar gyvena Australijoje. Bet tikrų žinių niekas neturi. Jaunesnysis brolis su ginklu išėjo į mišką ir žuvo. Tikra jo žuvimo vieta liko nežinoma. Bolševikai žuvusius partizanus suveždavo į vieną vietą ir paprastai turgavietėje laikydavo dvi, tris dienas, kad pagązdintų kitus. Vieni pasakojo matę miestelio turgavietėje žuvusį gulint, kiti vėl pasakojo matę kitur. Apie savo vyrą jokios žinios neturėjau, kaip tuokart išvežė, taip ir dingo be žinios. Nėra jokios abejonės, kad jo kaulai trūnija šiaurėje.

Kiek kur teiravausi, su tuo ešelonu vežtieji vyrai visi dingo be žinios, kaip ugnyje. Šią paslaptį galėtų atidengti tik "šlovingoji" Lenino, Stalino partija, partija tironų, žmogžudžių.

Rytojaus dieną, pailsėjusi ir prisivaišinusi, išvykau pas Rūtelę. Kiek laimės ir džiaugsmo buvo, kai po aštuonerių metų vėl buvome kartu. Neapsakysi, neaprašysi. Rūtelė jau visa pana, penkiolikos metų, išaugusi, sustambėjusi. Nebe Rūtelė, bet jau tikra Rūta.

Ilsėjaisi ir vaišinausi pas savo ir vyro gimines. Didelė

dauguma mano giminių, pažįstamų bei mokslo draugų buvo pasitraukę į vakarus. Tie, kurie nespėjo arba dėl vienokių ar kitokių priežasčių negalėjo pasitraukti, buvo areštuoti, išvežti ir pasmerkti lėtai kankinančiai mirčiai pusiau apgyventose Sibiro šiaurės taigose arba poliarinėje srityje. Taip pat labai daug — dešimtys tūkstančių nelygioje kovoje žuvo didvyrių mirtimi, kovodami su ginklu rankose Lietuvos miškuose. Tai masiniai areštai ir deportacija. Pavieniai areštai tęsėsi toliau, kasdien. MGB žmogžudžių armija dirbo išsijuosusi be paliovos dieną ir naktį. Jų centrai Vilniuje Gedimino gt. 36, Kaune Mickevičiaus gatvėje. 1948 m. deportacija vėl buvo pakartota. Šį kartą viskas vyko kiek žmoniškesnėse sąlygose. Matyt, žvėris anksčiau buvo persisotinęs nekaltų žmonių krauju, nebeturėjo tokio apetito.

Pažįstamų patarta, dėju visas pastangas, kad neberekėtų grįžti į klaikų Sibirą ir galėčiau likti Lietuvoje. Tariausi su juristais, rašinėju ilgiausius malonės prašymus Kremliui dievaikiams ir jų pakalikams Vilniuje. Mano nekaltumui įrodyti argumentų, rodos, turėjo pilnai pakakti. Mano tėvas nebuvo nei buržujus, nei išnaudotojas. Turėjo 14-kos ha. neperderlingiausios žemės ūkelį, kuriame lietuvišku darbstumu triūsė nuo saulės iki saulės, norėdamas sau ir savo vaikams užtikrinti geresnį rytojį. Mano vyras buvo miesto darbininkų sūnus ir aukštąjį mokslą pasiekė tik savo darbstumo ir gabumo dėka. Baigė universitetą vedėm, pradėjom mokytojauti, pradėjom gyventi ir... 1941 metų birželio mėnesį viskas nutrūko. Bet MGB archyvuose mano byloje buvo įsegti lapai, kurie bylojo mano nenaudai. Tėvas žuvo, kaip liaudies valdžios priešas, vyresnysis brolis su hitlerininkais pasitraukė į vakarus, kaip buržuazinis nacionalistas, o jaunesnysis brolis žuvo kaip banditas.

Mano atostogos baigėsi, tiesiog tirpo dienos, kaip pavasario sniegas. Vėl turėjau atsiveikinti su tėvyne ir grįžti ten, kur keturiolika metų pravargau. Grįžusi vėl apipyliau prašymais, pareiškimais Maskvos ir Vilniaus didžiūnus. Lašas po lašo ir akmenį pratašo. Metams praslinkus, 1957 m., buvau reabilituota su teise grįžti ir apsigyventi Lietuvoje.

Pastaba. Šiam atpasakojimui medžiaga paimta iš vienos mokytojos dienoraščio, kuri man teko skaityti išvykstant iš Lietuvos. Dienoraščio autorė dabar gyvena Lietuvoje, X mieste. Autorė prašė neminėti jos pavardės nei vietovių pavadinimų, kad nebūtų iššifruota. Už šį dienoraštį, jei pakliūtų į MGB nagus, mokytoja nukentėtų daug žiauriau, negu yra nukentėjusi. Šiuo momentu tykla — geriausia byla.

Čia yra vienos šeimos tra-

gedija. Bet tokių ir panašių ne viena ir ne šimtai. Nelen-gva būtų rasti Lietuvoje šeimą, kuri vienokiu ar kitokiu būdu nebūtų nukentėjusi nuo žmogėdriškojo bolševizmo. Iš visų trijų Baltijos tautų lietuviai sudėjo daugiausia aukų. Į mūsų tautos kūną giliausiai buvo įsmigę bolševizmo iltys. Tai pati didžioji Baltijos tautų tragedija istorijoje.

Rusiškieji Kremliui žmogžudžiai! Žmogžudžiai, kokių nežino pasaulio istorija. Jų nekaltų aukų krauju jūroje paskęstų ne tik Kremlius, bet ir visa Maskva!

Kodėl jūs plėšresni už pačius plėšriausius džiunglių žvėris?

Vadinti jus žvėrimis — per daug garbės, nes pikčiausias džiunglių žvėris, jei jis tik sotus, nepuola aukos, bet ramiau sau snaudžia, o jūs? Jūs dieną ir naktį, rytą keliatė, vakare gulatė su mintim, tik draskyti, žudyti, žudyti!

Jūs draskote savo auką — žmogų vien tik už tai, kad jis ne taip galvoja ir šlykštisi būti tokiu žvėrim, kaip jūs!

Jūsų bandiškasis bolševizmas — šlykšti pabaisa, pasaulio gėda!

Prakeiktas bolševizme! Esi lygiai kaip erkė, minti ir gyveni vien tik krauju!

Rafinuoti bolševizmo ikūnytoriai! Jums paminklas — didžiulė kraujo jūra, kurios jūs nepajėgtumėte perplaukti ir kaukolių kalnas, į kurio viršūnę nepajėgtumėte įkopti! Jūs patys didžiausieji nusikaltėliai pasaulio istorijoje! Nenusisėkė

sukruvinti Ispanijos, bet užtat nuraminote troškulį suomiškuoju krauju, išsimaudę Baltijos tautų kraujo jūroje, norėjote atšigaivinti Graikijoje, kraujo troškulys nepasotino Kinijoje, Korėjoje, atskubėjote sukruvinti Dunojaus vandenį prie Budapešto, besigardžiuojant Pietryčių Azijoje sukėlė apetitą juodųjų kraujas Afrikoje!

Laisvasis Pasauli! Šiandien tavo pati svarbiausia pareiga yra tučiuojau nedelsiant nuplauti tą kruviną gėdos dėmę nuo mūsų planetos veido!

PERKRAUSTYMAI
MOVING
Leidimai — Pilna apdrauda
ŽEMA KAINA
R. SERENAS
2047 W. 67th Pl. WILBROOK 5-8063

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČODARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

MOVING
Apdraustas perkraustymas
iš įvairių atstumų.
ANTANAS VILIMAS
3415 So. Lituania Avenue
Tel.: FRontier 6-1882

Nauja mostis ir tabletės atnaujina
viltį kenčiantiems nuo
Arthritis - Rheumatism
Ši nauja kombinacija, AMERPOL
skubiai palengvina sąnarių uždegimo
sukeltą skausmą, paraudimą ir sumažina
skaudančių raumenų sutinimą,
kurį sukelia artritis ir reumatizmas.
Mostis, 98c. Tabletės \$3.50 pas jus
vaistinėje.

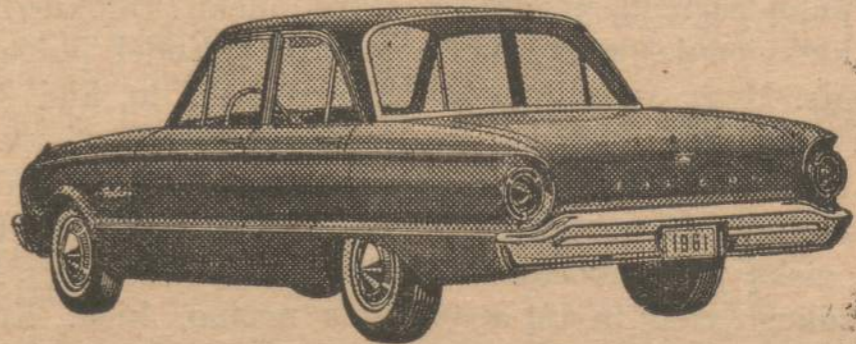
VERTINGAS IŠPARDAVIMAS ATOSTOGŲ METU

NAUDOKIS NUOLAIDOMIS IR NETURĖSI RŪPESČIŲ
ČIA PROGA DAUGIAUSIAI ĮSIGYTI UŽ SAVO PINIGUS

GERIAU PIRK DABAR
TIK PAŽIŪRĖK!

1961 NAUJAS FORD (FALCON)
TAIP PIGIAI, TIK UŽ \$1,749.00 SU PRISTATYMU

Taip pat — 50
PUIKIOS KOKYBĖS VARTOTŲ AUTOMOBILIŲ.
JŲ KAINA ATITIKS JŲSŲ BIUDŽETĄ.
SPECIALUS — 60 — T-BIRD. CONV. \$3,295.00

HERBERT AND BLOOMFIELD, INC.

AUTORIZUOTAS

DYLERIS

Lietuvis JUOZAS ARBAČIAUSKAS, Savininkas
690 HEMPSTEAD TPKE.

FRANKLIN SQUARE, L. I., NEW YORK
Tel.: IV 1-9400

RAUDONODŽIŲ VADAS

Atrodė, kad sumanymas labai geras. Bet palaukite, aš jums viską papasakosiu iš eilės. Mudu su Bilium Driskolu buvome anto metu pietuose, Alabamoje. Ten mudviejų dingtelėjo geniališka mintis: pagrobti vaiką. Tur būt, kaip kad vėliau dažnai sakydavo Bilius, mudu buvo apėmęs laikinas proto užtemimas. Deja, mudu tai supratome tik vėliau.

Alabamoje yra toks vienas miesteliukas, plokščias, kaip blynas, o vardu "Viršūnės". Gyvena ten patys nekalčiausi ir viskuo patenkinti piliečiai, kuriems pats tinkamiausias užsiėmimas — nebent šokti aplink gegužinį laužą.

Mudu su Bilium turėjome bendro kapitalo apie šešis šimtus dolerių, o mums reikėjo dar dviejų tūkstančių, be kurių būtų buvę neįmanoma įvykdyti suktos žemės sklypų spekuliacijos Vakariniame Ilinojuje. Mudu svarstėme klausimą, kuriuo būdu gauti tuos du tūkstančius, sėdėdami viešbučio restorane. Mudu žinojome, kad kaimiečiai ir tokių miestų, kaip "Viršūnės", gyventojai labai myli savo vaikus; todėl čia lengviau įvykdyti pagrobimo planą, negu ten, kur laikraščiai tučtuojau ima kelti triukšmą ir visur siuntinėti savo persirengusius korespondentus. Mudu žinojome, kad miesteliukas tegali nusiųsti porą policininkų ir seklių vytiš mudviejų ir išspausdinti trejetą mudu smerkiančių straipsnių vietiniame laikraštelyje. Visa tai atrodė ne labai pavojinga esą.

Auka mudu pasirinkome paties išymiausio piliečio, Ebenezerio Dorseto vienturtį sūnį. Tėvelis buvo garbingas ir šykštus žmogelis, padorus ir nepaperkamas bažnytinių mokesčių rinkėjas. Sūnelis buvo kokių dešimt metų vaikeliukas, strazdanotu veidu ir plaukais, kurių spalva buvo tokia, kaip pigių žurnalų, parduodamų kiekvienoje geležinkelio stotelėje. Mudu su Bilium buvome tikri, kad švelnusis tėvelis nesiderėdamas paklos du tūkstančius. Bet palaukite, aš jums viską papasakosiu.

Maždaug dviejų mylių atstumu nuo "Viršūnių" yra neaukštas kalnas, apaugęs kedrais. Viename šlaite yra urvas, kur mudu sukrovėme savo produktus.

Vieną gražų vakarą, vos saulei nusileidus, mudu pravažiavome lengvu vežimuku pro senio Dorseto namą. Vaikpalaiškis žaidė gatvėje, mėtydamas akmenis į katina, tupintį ant tvoros.

— Klausyk, vaikeli! — pasakė Bilius. — Gal nori saldinių ir pasivažinėti?

Vaikpalaiškis vikriai pataikė plytgalui Biliui į akį.

— Tai kainuos seniui dar penkis šimtus, — pasakė Bilius, lipdamas iš ratų.

Nors vaikpalaiškis grūmėsi nelyginant vidutinio svorio ruda meška, bet vis dėlto mudu paguldėme jį į vežimėlio dugną ir pajudėjome. Nuvedęs vaikpalaiškį į urvą, aš pririšau arklį kedryne. Kai sutemo, aš gražinau vežimėli savininkui ir grįžau iš kaimo pėsčiomis.

Žiūriu, ogi Bilius plaukas žaizdas ir įdrėkimus veide, o vaikpalaiškis tupi prie laužo, įsikišęs į plaukus dvi vanago plunksnas. Kai aš prie jo priėjau, jis užsimojo lazda ir suriko:

— O, prakeiktas baltaodi, nedrįsk įeiti į Raudonodžių vado, lygumų viešpaties, stovyklą!

— Dabar dar pusė bėdos, — pasakė Bilius, užraitodamas kelnes ir apžiūrinėdamas žaizdas blauzdose. — Mudu žaidėme indėnus. Cirkas, palyginus su mumis, — tik Palestinos vaizdai kine. Aš — senasis medžiotojas Henkas, Raudonodžių vado belaisvis, ir brėkstant man bus nuimtas skalpas. Šventieji kankiniai! Tasai vaikpalaiškis iš tikro moka spar dytis!

Taigi, mano mielieji, vaikpalaiškis linksminosi, kaip įmanydamas. Jam patiko gyvenimas urve, ir jis visiškai pamiršo, kad jis pats — belaisvis. Mane jis pakrikštijo Gyvatės Akimi ir Žvalgu ir pareiškė, kad aš būsiu iškeptas ant laužo, kai jo narsieji kariai saulei patekėjus grįš iš žygio.

Po šito pareiškimo mes susėdome valgyti, ir tasai vaikpalaiškis, prisikimšęs pilną burną, išdrožė maždaug šitokią kalbą:

— Man čia labai smagu. Aš dar niekad negyvenau miške. Bet už tai aš turėjau prijaikintą oposumą, o aną dieną man suėjo devyneri metai. Nekenčiu mokyklos. Neseniai žiurkės suėdė šešiolika kiaušinių, ir teta Talbotienė buvo labai pasipiktinusi. O ar čia yra tikrų indėnų? Duokite man dar padažo! Kodėl pučia vėjas? Tur būt, dėl to, kad siūbuoja medžiai? Mes turėjome penkis šuniukus. Henkai, kodėl tavo nosis tokia raudona? O mano tėvas turi tiek pinigų, kad net pats nežino, kiek. Kažin, ar žvaigždės karštos? Šeštadienį aš du kartus išpėriau kailį Edui Wokeriui! Nemėgstu mergaičių! O rupūžės negali pagauti, nebent su virvute. O kodėl apelsinai apvalūs? Ar jaučiai staugia? O ar turite urvė lovų? Amosas Merejus turi šešis pirštus. Papūgos moka kalbėti, o beždžionės ir žuvys nemoka. Tuzinas — kažin kas tai per skaičius?

Kas penkias minutes vaikpalaiškis atsimindavo, kad jis raudonodis, pačiupdavo lazda — šautuvą ir ant pirštų galų slinkdavo prie urvo angos, norėdamas išžvalgyti neapkenčiamą baltaodžių. Kartais jis garsiu karo šūkiu išgašdindavo seną-

ji medžiotoją Henką tiek, kad anas net kruptelėdavo. Iš viso Bilius ėmė bijoti to vaikpalaiškio.

— Raudonodžių Vade, — sakau aš, — o gal norėtum grįžti pas tėvus?

— Tuščia jų! Namie nėra nieko įdomaus. Aš nekenčiu mokyklos. Man smagu miške. Juk tu neveši manęs namo, Gyvatės Akie?

— Dar ne, — atsakau aš, — mes dar pagyvensime urve.

— Puiku, — sako jis, — žavėtina! Man dar niekad nebuvo taip smagu!

Mes nuėjome gulti apie vienuoliką. Ištiesėme vilnones antklodes, viduryje paguldėme Raudonodžių Vadą, o patys atsigulėme iš šonų, nors ir nebijojome, kad jis pabėgs. Kokias tris valandas negalėjome užmigti, nes tasai vaikpalaiškis vis pašokdavo, pačiupdavo savo šautuvą ir šnabždėdavo Biliui: "Gulėk ramiai, Henkai! Mus apsupo plėšikai." Pagaliau aš užmigau, bet mano miegas buvo labai neramus, aš sapnavau, kad raudonplaukis jūrų plėšikas pagrobė mane ir prikaustė prie medžio.

Brėkstant mane pažadino baisus Biliaus žviegimas. Tai nebuvo vyro riksmas, šūkavimai, kaukimas ar staigimas, ne, tai buvo nepadorus, vyro garbę žeminantis, baisus žviegimas: šitaip žviegia moterys, pamačiusios vaiduoklį arba kirminą. Baisu klausyti, kai rytui brėkstant urve be atvangos žviegia storas, stiprus, be atodairiškai drąsus vyras.

Aš pašokau ir pamačiau šitokią vaizdą: ant Biliaus krūtinės tupi užsirioglinęs Raudonodžių Vadas, įkibęs viena ranka į savo aukos plaukus, o kita ranka mėgindamas visai nedviprasmiškai aštriu peiliu nu-

imti Biliui skalpą. Tad vaikpalaiškis tesėjo savo pažadą!

Aš atėmiau iš jo peilį ir vėl paguldžiau. Bet nuo šios akimirkos Biliaus dvasia palūžo. Jis atsigulė iš pat krašto, bet jau nebuvo sumerkęs akių per visą laiką, iki tasai baisus vaikpalaiškis svečiavosi pas mus. Aš būvau bepradedas užmigti, bet prieš pat saulei tekant atsiminiau, kad Raudonodžių Vadas žadėjo iškepti mane, kai tik patekės saulė. Nepasakysiu, kad aš būčiau buvęs labai susijaudinęs ar išsigandęs, bet vis dėlto aš atsisėdau, atsirėmęs į uolą, ir užsiriškiau pypkę.

— Ko tu taip anksti atsikėlei, Samai? — paklausė Bilius.

— Aš? Lyg ir petį gelia, manau, kad atsisėdus palengvės.

— Meluoji, — pasakė Bilius. — Tu bijai, kad tasai vaikpalaiškis iškeps tavę ant laužo, kaip kad vakar pažadėjo. Ir iškeptų, jei tik rastų degtukų. Juk tai tikras siaubas, Samai, ar ne? Ar tu vis dar tikiesi, kad atsiras idiotas, kuris mokės pinigų už tai, kad šitoks velniukas grįžtų namo? Tai beviltiška...

— Aš manau, — atsakiau aš, — kad tėvai kaip tik myli šitokius pasiutėlius. O dabar judu su Raudonodžių Vadu kelkite ir paruoškite pusryčius, o aš eisiu apsidairyti.

Aš įlipau į mažo kalno viršūnę ir apžvelgiau apylinkę. Miesto pusėje aš tikėjausi pamatyti storų ir stiprių ūkininkų, apsiginklavusių dalgiais ir šakėmis, ieškančių piktyjų grobikų. Bet aš pamačiau labai taikingą vaizdą: tik vienas ūkininkas arė lauką, o šiaip niekas nemaišė upės kartimis, niekas nebėginėjo, niekas nepranešinėjo nuliūdusiems tėvams,

(Tęsinys 5 pusl.)

DOVANŲ

IMPORTUOTA taca mėsa ir daržovėms.

13½" x 18", patvariai sidabruota, atspari dėmėms, nereikalinga šveitimo. Išrodo, kaip tikra gryno sidabro, puikus raštas.

Patraukli, patvari taca duodama dovanų atidariusiems nauja \$300 sąskaitą arba pridėjusiems \$300 prie jau turimos. Taip pat dovanų mažesnės to paties rašto ir kokybės tacos už mažesnių sumų sąskaitas.

4½%

Pasiteiraukite apie mūsų vispusišką NAMŲ FINANSAVIMO patarnavimą!

Dividendų dydis investavimo sąskaitoms

Isteigta 1913 m. Columbus Savings padėjo tūkstančiams pasiekti savo tikslą gyvenime!

COLUMBUS

SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

2525 W. 47th St., Chicago

Lafayette 3-4284

Raudonodžių...

(Atkelta is 4-to psl.)

Kad vaikpalaikis dar nerastas. Nebuvo nė nuliūdusių tėvų. Šita Alabamos dalis ramiai miegojo ši ankstyvą rytą.

— Gal būt, — tariau aš pats sau, — dar niekas nesužinojo, kad vilkai pagrobė erišką. Padėk, Dieve, vilkams! — ir aš nusileidau nuo kalno.

Prieinu prie urvo ir matau, kad Bilius stovi prisiglaudęs prie uolos ir vos kvėpuoja, o vaikpalaikis pasiruošęs dėti jam maždaug kokoso riešuto dydžio akmeniui.

— Jis įkišo man už apikaklės karštą bulvę ir sutraiskė ją koja, — paaiškino Bilius, — o aš užsukau jam ausį. Ar tu turi šautuvą, Samai?

Aš atėmiau iš vaikpalaikio akmenį ir vargais negalais sutvarkiau šį nesusipratimą.

— Saugokis! — pasakė vaikpalaikis Biliui. — Dar nėra gimęs tas, kas, smogęs Raudonodžių Vadui, liktų nenubaustas! Aš tave sutvarkysiu!

Po pusryčių vaikpalaikis, išėmęs iš kišenės gabalą odos, apvyniojo jį virvute ir išvynio-damas ją išėjo iš urvo.

— Kazin ką jis sugalvojo? — su baimė paklausė Bilius. — Kad tik jis nepabėgtų namo, Samai!

— Nebijok, — atsakiau aš. — Jis nelabai mėgsta tupėti namie. Bet jau laikas sudaryti planą vaduotpinigiams gauti. Atrodo, kad mieste niekas nesijaudina dėl tokio vaikpalaikio dingimo, o gal, dar nesu-uodė. Tėvai gal mano, kad jis liko nakvoti pas tetą Talbotienę ar pas kurį nors kaimyną. Kiekvienu atveju šiandien jo pasigies. Į vakarą mudu nusišimsime jo tėvui laišką ir pareikalausime dviejų tūkstančių dolerių.

Čia mudu išgirdome kažką, primenantį Dovydo karo šūki, kai jis nokautu paguldė čempioną Galijotą. Raudonodžių Vadas išėmė iš kišenės laidyklę ir ėmė sukti ją virš savo galvos.

Aš laiku pasilenkiau ir išgirdau sunkų duslų smūgį ir garsą, panašų į arklio atodūsi, kai nuo jo nuima balną. Kiaušinio dydžio akmuo pataikė Biliui į galvą virš kairės ausies. Jiš iš karto susmuko ir krito galva į laužą. Aš ištraukiau jį iš ugnies ir visą pusvalandį laisčiau šaltu vandeniu.

Pagaliau Bilius atsipeikėjo, atsisėdo ir pačiupinėjo savo galvą.

— Samai, ar žinai, koks biblijos didvyris man labiausiai patinka?

— Palauk, nekalkėk! Tuoj visai atsigausi! — atsakiau aš.

— Erodas, — pasakė Bilius, — mano mėgiamiausias didvyris. Nepalik manęs vieno, Samai, aš tave maldauju!

Aš išėjau iš urvo, pagavau tą prakeiktą vaikpalaikį ir ėmiau jį taip kratyti, kad strazdanos jo veide sutratėjo.

— Jei tu nesielgsi, kaip pridera, — pasakiau aš, — tai aš tave tuojau nugalėsiu namo.

Ar girdi?

— Juk aš tik pajuokavau, — atsakė jis piktai. — Aš nenorėjau įžeisti senojo Henko. O kam jis mane mušė? Aš būsiu geras, Gyvaties Akie, tik nevežk manęs namo ir leisk pažaisiti žvalgas.

— Aš nemoku žaisti žvalgu, — pasakiau aš. — Čia jau tavo ir Biliaus reikalas. Šiandien jis žais su tavim, o aš išvažiuo-siu, nes turiu daug reikalų. O dabar atsiprašyk jo ir susitarkyk su juo.

Aš priverčiau juodu paspausti kits kitam rankas, paskui pašnabždomis pasakiau Biliui, kad einu į kaimą ir pamėgin-siu sužinoti, kokį įspūdį padarė mieste vaiko pagrobimas. Be to, reikia parašyti laišką seniui Dorsetui ir pareikalauti vaduotpinigių, tiksliai nurodant, kuriuo būdu jis juos turi sumokėti.

— Juk tu žinai, Samai, — pasakė Bilius, — kad aš visada buvau tavo ištikimas draugas, pasiryžęs dėl tavęs šokti į vandenį ar į ugnį. Aš nė akim nemirktelėdavau žemės drebėjimo, pokerio, sprogimų, policininkų užpuolimų ir viesulų metu. Aš niekad nieko nebijo-jau iki mudu pavogėme tą prakeiktą dvikoję raketą. Jis mane pribalgė. Nepalik manęs vienu du ilgam su juo, Samai...

— Aš grįšiu į pavakare, — atsakiau aš. — Tavo reikalas žaisti su vaiku ir jį nuraminti, bet pirmiau parašykime laišką seniui.

Mudu apsiginklavome pieštukais ir ėmėme kurti laišką, o Raudonodžių Vadas vaikštinėjo iš vieno galo į kitą, saugodamas urvo angą. Bilius beveik verkdamas prašė sumažinti vaduotpinigių sumą iki pusantro tūkstančio dolerių.

— Aš visai nenoriu nužeminti garsios tėvų meilės, kai kalbama apie žmones. Bet koks gi žmogus mokės du tūkstančius už šitą strazdanotą laukinę katę? Aš sutinku surizikuoti: pusantro tūkstančio! Skirtumą primokėsiu aš.

Aš nusileidau, ir mudu sukūrėme sekantį laišką:

“Ponui Ebenezeriui Dorsetui.

Mes paslėpėme Jūsų sūnų patikimoje vietoje, toli nuo miesto. Ne tik Jūs, bet ir patys geriausiai sekliai nesugebės jo rasti. Vienintelė galimybė išgelbėti jį šitokia: Jūs sumokate mums pusantro tūkstančio dolerių. Bet pirmiau Jūs turite atsiųsti mums laišką su pasižadėjimu sumokėti šią sumą. Už brastos per Pelėdų upelį, kelyje į Uosių miškelį, prie pat kviečių lauko tvoros auga trys dideli medžiai. Po trečiuoju medžiu Jūsų pasiuntinys ras kartono dėžutę. Į šią dėžutę jis turi įdėti Jūsų laišką, o vėliau — laiką paskirsime mes — į tą pačią dėžutę — pinigus.

Jei Jūs pamėginsite išduoti mus arba neįvykdyti mūsų reikalavimų, tai niekad nepamatysite savo sūnaus.

Jei jūs sumokėsite pinigus, tai Jūsų sūnus grįš gyvas ir sveikas trijų valandų būvyje.

Čia mūsų galutinės sąlygos, ir, jei Jūs nesutinkate, tai jokių derybų daugiau nebus.

Grobikai!”
Aš parašiau Dirseto adresą ir įsidėjau laišką į kišenę. Kai aš jau buvau beketinąs išeiti, vaikpalaikis priėjo prie manęs ir pasakė:

— Gyvatės Akie, tu sakei, kad leidi man žaisti žvalgas?

— Žaisk, žinoma, — pasakiau aš. — Bilius irgi žais. O aš — nemoku.

— Aš tau paaiškinsiu, — pasakė Raudonodžių vadas, — aš — žvalgas ir turiu nujoti į fortą ir perspėti, kad ateina indėnai. Man jau nusibodo būti indėnu. Aš būsiu žvalgas.

— Dėl manęs, — pasakiau aš, — aš čia nieko blogo nematau. Bilius padės tau atremti žiaurių indėnų puolimą.

— O ką aš turiu veikti? — paklausė Bilius, su nepasitikėjimu žiūrėdamas į vaikpalaikį.

— O tu būsi žirgas, — atsakė žvalgas. Nagi, stokis visomis keturiomis! Nes juk kitaip aš negalėsiu nujoti į fortą.

— Palinksmink jį, — pasakiau aš Biliui, — ir pats pasilinksmink.

Bilius stoja visomis keturiomis, ir jo akyse tokia išraiška, kaip kraliko, patekusio į spąstus.

— Ar fortas toli, mažutėli? — klausia jis kимиu balsu.

— Devyniasdešimt mylių, — atsako žvalgas. — Turėsi pakubėti, kad aš nepasivėlinčiau. Na, pirmyn!

Žvalgas šoka ant Biliaus nugaros ir įsmeigia kulnis į jo šonus.

— Dėl Dievo, — sako Bilius, — grįžk greičiau, Samai! Be reikalo mudu pareikalavome pusantro tūkstančio, būtų buvę gana vieno. Klausyk, pasiutėli, nesispardyk, o ne — tai aš primušiu tave!

Aš nuėjau į kaimą, užsukau į paštą ir krautuvę, pasėdėjau ten, pasikalbėjau su ūkininkais. Vienas barzdočius papasakojo apie susijaudinimą mieste dėl vaiko pagrobimo. Aš nusipirkau tabako, pasiteiravau, kiek šiemet kainuoja žirniai, niekam nematant įmečiau laišką į pašto dėžutę ir pajudėjau namo.

Grįžęs į urvą, aš neradau nei Biliaus nei vaikpalaikio. Aš išėjau iš urvo, apsidairiau, šūkteleėjau porą kartų, bet niekas neatsiliepė. Užsirūkiau py-

pkę ir atsisėdau pasilsėti ant apaugusio samanomis akmens.

Maždaug už pusvalandžio kažkas sušlamėjo krūmuose, ir iš jų išsirito Bilius. Paskui jį visai negirdimais žingsniais sekė žvalgas. Bilius nusiėmė skrybėlę ir nusišluostė prakaitą raudona nosine. Žvalgas sustojo už jo nugaros kokių aštuonių pėdų atstumu.

— Samai, — pasakė Bilius, — gal būt tu palaikysi mane išdaviku, bet aš daugiau neturėjau jėgų kentėti. Aš — suaugęs vyras, pajėgiu apsiginti, aš — ne bailys, tačiau būna momentų, kai aš netenku drąsos ir kantrybės. Vaikpalaikis nuėjo namo. Aš liepiau jam eiti. Viskas baigta. Senais laikais kankiniai mirdavo, bet neatsisakydavo savo profesijų. Būt ne vieno iš jų niekas nekankino taip, kaip tasai žvėriukas — mane. Aš norėjau būti ištikimas grobikų moralei, bet mano jėgos išseko.

— Kas įvyko, Biliau? — paklausiau aš.

— Aš zovada nubėgau lygiai devyniasdešimt mylių, nė vieno colio mažiau, — atsakė Bilius. Paskui, kai fortas buvo išgelbėtas, tasai vaikpalaikis pašėrė mane avižomis. Smėlis — nekoks avižų pakaitas. O po to aš visą mielą valandą turėjau aiškinti, kodėl skylėse nieko nėra, kam kelias tiesias į abi puses ir kodėl žolė žalia. Aš tau sakau, Samai, žmogaus kantrybė turi ribas. Pačiupau tą vaikpalaikį už apikaklės ir tempiau šlaitu žemyn. Jis spar-

(Nukelta į 7-tą psl.)

COSMOS TRAVEL BUREAU

skelbia

1961 EKSKURSIJAS Į LIETUVĄ

Apžiūrėk miestus —
Aplankyk gimines.

Specialinės grupinės ekskursijos ruošiamos lėktuvais arba laivais.

Vietų skaičius ribotas
Reikia rezervuoti iš anksto

Mes taip pat padedam atkelti
Jūsų gimines iš USSR

Smulkesnių ir pilnesnių informacijų rašykite arba skambinkite

COSMOS TRAVEL BUREAU, INC.

45 W. 45 St.,

New York 36, N. Y.

Tel.: Circle 5-7711

Seniausia ir labiausiai patikima kelionių agentūra

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELUI!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šilap ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis rūpinis jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimis ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET

Telefonas: Central 6-5208

KAMBARYS 1043

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambū Šviesa Chicagoje.
Redaguoja Rita Kavolienė
Medžiagą siūsti: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

4 METAI

NR. 22 (137)

NEPRIKLAUSOMUMO KAINA

Apskritai kalbant, jaunimui mūsų visuomenės skiriama daugiau dėmesio net negu Amerikoje, kuri jaunimą labiau mėgsta kaip konservatyvesni kraštai. Iš dalies, šį dėmesį pats jaunimas yra išsikovojęs, užimdamas visuomenines pozicijas, kurios buvo kitų paliktos neužpildytomis. Šitaip, galbūt, galima paaiškinti lietuvių skautų vaidmenį kultūriname ir visuomeniniame gyvenime, kurio jokioje kitoje bendruomenėje skautiškas sąjūdis neturi ir net negalėtų pasiekti.

Bet apskritai jaunimui skiriama daug dėmesio mūsų visuomenėje, kadangi suvokiama ji esant ypač kritiškoje padėtyje, iš kurios ji, o kartu ir visą bendruomenę ateiti, lengva prarasti, o sunku visam laikui laimėti. Šios padėties išvengimas ir reikalauja ypatingo dėmesio. Iš šios perspektyvos žiūrint, vaikiški pasirodymai tampa tautinio masto įvykiais.

Tačiau savojo prieauglio kultūravimas ir kitokio jaunimo ignoravimas, deja, yra svarbiausias šio jaunimo domėjimosi principas. Pačiais jauniausiais domisi tie, kurie patys jų tarpe turi savo vaikų. Vyresniaisiais, ypač studentiškujų metų pasiekusiais, "sielojasi", kurie į juos jau yra užmetę, arba stipriai taikstosi užmesti, savo pasaulėžiūrinius arba politinius tinklus.

Kol yra vilties iš kokių jaunimo pastangų gauti savajai grupei "prieauglio", tol žymesnieji visuomenės vadai jaunimo rūpesčiais sielojasi ir niekada jam neprisinga dėmesio nei (kaip ateitinių stovyklų organizavimai parodė) lėšų. Bet jei prieauglis iš sykio nepriauga, o pasirodo savais keliais žengias, — nežiūrint, kaip geri tie keliai būtų, interesas šitokia veikla prarandamas, ir ji tuojuo įtarinėjama, ar nebūsią čia "daug žadėjusio" jaunimo "parsiduota" kitai, priešingai politinei ar pasaulėžiūrinei grupei. Kadangi taip daro visos partijos ir pasaulėžiūros, praradusios prieauglį, į kurių jau buvo ištiesusios rankas, tai nepriklausomą jaunimo sąjūdį galų gale įtarinėja visi ir viskuo.

Mūsų visuomenėje vyrauja nepaprastai ekskluzyvi prieauglio gaminimosi aistra. Rūpi, žinoma, ne lietuviškasis prieauglis, bet savosios grupės. Rūpi ne jo gyvybė ar pajėgumas, bet kontrolė. Savasis prieauglis gali būti miręs, be dvasios, alkoholyje paskendęs ir "Never on a Sunday" melio-

dijomis savo grupinį solidarumą reiškias, — bet kol jis savas, jis visada daug geresnis, vertingesnis ir įdomesnis už kitus, nors jie ir būtų visokeriopų kūrybinių impulsų ir svarbių sumanymų pilni. Vyresnės kartos grupiniai ekskluzyvistai, be abejo, neprisipažins taip galvoją, bet jų veiklos praktika dažnai sudaro įspūdį, kad jiems geriau patiktų, jei ne savi, kad ir geriausieji, visai išnyktų, ar būtų sunaikinti, o savi žydėtų, kad ir tuščiausiais savuose laikraščiuose dirbtinomis priemonėmis užvaisinamais žodinės publicistikos žiedais.

Iš jaunosios kartos horizontų žiūrint, atrodo, kad mūsų vyresnėje visuomenėje visai nėra pasaulėžiūriškai ir politiškai nepriklausomų elementų. Žmonių, kurių nepriklausomumas nebūtų abejingumo išraiška, bet kurie būtų įsipareigoję vakarietiškajam laisvo žmogaus siekimui formuoti ateities gyvenimą ne pagal iš praeities paveldėtą ir todėl visiems visada privalomą kategorijas, bet iš to, kas savyje pergyvenama, kas analitiniu žvilgsniu išvengiama, kas individo asmeninėje sąžinėje tikima. Ir kurie džiaugtųsi, pajutę tokius siekimus kituose.

Kiekvienu atveju, niekas nesirūpina tokiais nepriklausomais impulsais, jeigu jie randasi jaunojoje kartoje. Nei tie laikraščiai, kurie sakosi į jaunimą kreipią ypatingą dėmesį, nei tie visuomenininkai, kurie nepraleidžia progos pakartoti savo tvirtą tikėjimą, kad jaunimas esąs "tautos ateitis", netgi nei tie, kurie profesionaliai verkšlens dėl jaunimo pagedimo.

Ypač gi į jaunimą nekreipiamas dėmesio, kai jaunoji karta imasi rimto darbo dirbti. Jei atsiranda koks skandalistas, t. y. neapgalvotų minčių drastiškais žodžiais reiškėjas, tiktai tada pabunda budrioji visuomenės akis. Bet ne visur ir ne visada atsiranda Algimantų Šalčių, kad, spaudos skandalų sukėlimu, pažadintų visuomenėje rūpestį, kas dedasi jaunėsnėje kartoje! G.

Darbai ir žygiai

Visuotinis santariečių suvažiavimas šiemet įvyks rugsėjo 8-10 dd. Tabor Farmoje. Apie intelektualinę ir meninę suvažiavimo programą pranešime vėliau.

Lietuvių Bendruomenės Tarybon visuotiniais rinkimais

išrinktas Santaros Garbės Narys Juozas Bačiūnas, Garbės Filisteris Algimantas Mackus ir buvęs Studentų Santaros pirmininkas Valdas Adamkavičius, visoje Amerikoje antras daugiausia balsų gavęs Bendruomenės kandidatas.

Jono Meko "Gėlių kalbėjimo" poezijos knygos, kurią leidžia Lietuvių Studentų Santara, Garbės Leidėjais, tam paskyrę po 5 dol., tapo: Juozas Bachunas, Valdas Adamkavičius, Vytautas Ardicikas, Mindaugas Balčiauskas, Vitolis Litvinas, Raimundas Mieželis, Viktoras Pauperas, Liudas Šmulkštys, Ramojus Vaitys, Vytautas Vepštas ir Horstas Žibas. Norintieji į šios netrukus spaudoje pasirodysiančios knygos išleidimą įsijungti, kviečiami Garbės Prenumeratas siūsti Studentų Santaros izdininkui Liudui Šmulkščiui, 5611 South Emerald Ave., Chicago, Ill.

Šviesos Sambūrio Chicago skyriaus išvykoje į Union Pier, Mich., birželio 10-11 dd., dr. P. Rėklaitis kalbėjo apie Vasario 16 d. gimnaziją.

New Yorko santariečiai buvo kovo 2 d. susirinkę pp. Švėpų namuose pasiginčyti apie Kubą ir išlydėti kariuomenės savo buvusį pirmininką Anatolijų Butą. Leonas Sabaliūnas įskaitė ištrauką iš C. Wright Mills knygos Listen, Yankee, o J. Jaks-Tyris iškėlė problemas, su kuriomis susiduria Fidel Castro revoliucija.

Dr. Marija Gimbutienė, Santaros Garbės Filisterė, New York Times birželio 5 d. pranešimu, gavo paskyrimą The Radcliffe Institute for Independent Study. Iš 2,400 kandidatavusių paskyrimus, kaip "associate scholars", gavo 24. Lietuviškos spaudos pranešimu, dr. M. Gimbutienė pakviesta dėstyti archeologijos į Kalifornijos universitetą.

Dr. inž. Zenonas Rekašius birželio 30 d. skaitys paskaitą Colorado universitete, Boulder, Colo, įvykstančioje Joint Automatic Control konferencijoje. Paskaitos tema: General Performance Index for Analytical Design of Control Systems.

Rita Kavolienė už spalvotą raizinį gavo premiją Van Wert srities penktojoje dailės parodoje.

Jonas Bilėnas išrinktas Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos New Yorko skyriaus valdybon.

Dr. G. Balukas ir dr. J. Valaitis, žinomi šviesos sambūrio veikėjai, skaitys akademines paskaitas trečiajame Amerikos lietuvių gydytojų ir dantų gydytojų suvažiavime, įvykstančiame birželio 24-25 dd. New Yorke.

Daiva Audėnaitė priklauso New Yorke neseniai sudarytai Vliko patariamajai komisijai.

Chicago studentams santariečiams birželio 16 d. Vytautas

Kavolis kalbėjo apie "Meno sociologiją."

Vidurinių vakarų santariečių sąskrydis numatomas sušaukti liepos 15-16 dd. prie Chicagos. Sąskrydžio programoje bus paminėta Garbės Filisterio Antano Skėmos penkiasdešimties gyvenimo ir dvidešimt penkių sceninės darbuotės metų sukaktis. Šia proga Dalia Mackuvienė su pagalbininkais ruošia dailųjį skaitymą iš Antano Skėmos vėliausios prozos knygos "Čelestos". Studentai Teresė Urbanaitė, Algis Bronušas, Emilijus Holenderis ir Vaidotas Vaitys praveš diskusijas, bandydami išsiaiškinti egzistencialistinės filosofijos populiarumo Vakaruose priežastis. Santariečiai ir svečiai kviečiami šiame sąskrydy gausiai dalyvauti.

Šiluma - geriausias vaistas nuo artričio

Kadangi labai didelis žmonių nuošimtis daugiau ar mažiau kenčia nuo tos įkyrios reumatizmo giminaitės — artričio, tai čia bus naudinga pasiskaityti žymaus medicinos daktaro, T. R. Van Dellen, patarimus, kaip su ta liga kovoti.

Šiluma yra puikiausias vaistas nuo artričio, ir karštos vonios yra lengviausias ir pigiausias būdas jo gydymui. Šiluma (karštis) pagerina cirkuliaciją, pašalina ar sumažina skausmą, atpalaiduoja raumenis ir skatina gijimą.

Artritis taip pat yra gydomas vaistais, ortopedinėmis priemonėmis, chirurgija ir psichoterapija. Bet šilumos naudojimas yra visos fizinės terapijos (gydymo) pagrindas ir yra seniausioji gydymo forma. Drėgna šiluma turi pirmenybę, nes jos dėka dažniausiai ir daugiausiai pasiekama geriausių rezultatų. Nekenkia (į karštą vonią) pridėti Epsom druskos, mineralų, avių miltų (oatmeal) arba dumblo, bet niekas tiek nepadeda, kaip pati šiluma. (Čia vieta priminti apie senovės baltų, aisčių, lietuvių, ypač žemaičių, latvių ir estų - suomių populiarias garines pirtis).

Dr. Dellen pataria tokias vonias, kur vanduo yra automatiškai pliuškenamas ir besisukdamas masažuoja skaudančius sąnarius. Smarkiai judas vanduo yra pakeliamas daug karštesnis, negu stovintis vanduo, tai irgi daug reiškia. Mažesnėms, artričio paliestoms kūno dalims tinka ir karšti kompresai, bet jie kas 15 minučių atvėsta ir tenka nuolatos pakeisti. Tokiems kompresams yra išrastos šildomosios lempos, kurios visą laiką šilumą palaiko vienodą.

Rankų ir pirštų artričiui yra parafino vonios. Parafinas ištirpinamas atitinkamo didumo inde ir į jo karštą tirpinį kaisiojama pirštai arba rankos,

(Tęsinys 7-tam psl.)

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JUNE 24, 1961

Raudonodžių ...

(Atkelta iš 5-to psl.)

dėsi, kaip pasiutęs arklys, mano kojos nuo mėlynių dabar panašios į leopardo kailį. Bet užtat jis nuėjo namo. Aš porodžiau jam kelią ir linkėdamas laimingos kelionės nuspyriau jį kokias aštuonias pėdas link namų. Gaila vaduotpinių, bet man liko tik pasirinkimas: pinigai arba beprotnamis.

Bilius prunkščia ir sunkiai kvėpuoja, bet jo veidas išreiskia pasitenkinimą ir neišpaskytą ramybę.

— Biliau, — sakau aš, — juk tavo šeimoje nebuvo sergančių širdies ligomis?

— Ne, — atsako Bilius, — išskyrus malariją ir nelaimingus įvykius, niekas jokių chroniškų ligų neturėjo.

— Jei taip, tai atsigrįžk ir pažiūrėk, kas stovi už tavo nugaros.

Bilius atsigrįžta, mato vaikapalaikį, išbąla, susmunka ant žemės ir beprasmiškai griebiasi rankomis už žolės. Aš jau maniau, kad jis išeis iš proto, bet jis vis dėlto ištvėrė. Aš pasakiau, kad visą šį reikalą reikia baigti tuoj pat ir pabėgti dar prieš vidurnaktį. Bilius šiek tiek pagyvėjo, per jėgą nusišypsojo vaikapalaikiui ir pažadėjo perimti rusų rolę karė su japonais.

Aš sugalvojau planą, pagal kurį be jokio pavojaus galima gauti vaduotpinigius. Medis, po kuriuo turėjo būti padėtas atsakymas, o vėliau — ir pinigai, augo prie pat kelio; palei kelią buvo tvora, o iš abiejų šonų — plyni laukai. Jei manęs lauktų policininkai, tai jie mane pamatytų ateinant jau iš tolo. Ne, ne, mano mielieji! Jau pusę devynių aš tupėjau medžio viršūnėje, pasislėpęs geriau, negu medžio varlė, ir laukiau pasirodant pasiuntinio.

Lygiai skirtą valandą atvažiuoja dviračiu pusbernis, randa dėžutę, įdeda į ją popiergalį ir važiuoja atgal į miestą.

Aš ištupėjau medyje dar visą valandą ir nulipau tik tada, kai įsitikinau, kad čia nėra jokios klastos. Paėmiau dėžutę ir tyliai slinkdamas palei tvorą grįžau į urvą. Čia aš atplėšiau voką, atsisėdau arčiau žiburio ir perskaičiau laišką Biliui. Aš neatsimenu viso laiško, bet esmė buvo maždaug šitokia:

“Grobikams.

Džentelmenai, šiandien aš gavau jūsų laišką su reikalavimu sumokėti jums vaduotpinigius. Man atrodo, kad jūs per daug išismaginote, prašydami pusantro tūkstančio. Iš savo pusės aš darau jums kontrapasiūlymą ir tikuosi, kad jis jums patiks. Jūs atvešite mano sūnų ir sumokėsite man tik du šimtus penkiasdešimt dolerių už tai, kad aš jį iš jūsų pasiimsiu. Bet patariu atvykti naktį, nes aš neprisiimu jokios atsakomybės dėl to, ką su jumis padarys kaimynai, pamatę drąsuolius parvedančius mano sūnų.

Reiškiu savo pagarbos jausmus ir linkiu jums geriausios kloties! E. Dorsetas”

— Didieji jūrų plėšikai! — sušukau aš. Juk tai nematytas akiplėšiškumas...

Čia aš nutilau, pamatęs Biliaus išraišką, kurios nebuvau matęs nei nekalbančių, nei kalbančių gyvulių akyse.

— Samai, — pasakė Bilius, — kas gi pagaliau tie du šimtai penkiasdešimt dolerių? Mudu turime pinigų. Dar viena naktis šito žvėriuko draugijoje — ir gausi nuvežti mane į beprotnamį. Ponas Dorsetas — tikras džentelmenas, nes jis nereikalauja per daug. Nepraleiskime šios progos, Samai...

— Tiesą pasakius, Biliau, — atsakiau aš, — tasai unikumas lyg ir man pačiam veikia į nervus. Tiek to! Nuvešime jį namo, sumokėsime vaduotpinigius ir dingsime kur nors!

Tą pačią naktį mudu nuvežėme vaikapalaikį namo. Mudu tai įvykdėme apgaulės būdu: papasakojome, kad tėvas pirkto jam tikrą šautuvą ir mokasinius ir kad ryt mes visi važiuosime medžioti meškų.

Lygiai dyblyktą valandą naktį mes pasibeldėme į Ebenezerio duris. Kaip tik tuo momentu, kai aš — normaliomis sąlygomis — būčiau turėjęs išimti iš dėžutės pusantro tūkstančio, Bilius mokėjo du šimtus penkiasdešimt Dorsetui.

Kai tik Raudonodžių vadas, žvalgas, laukinė katė, dvikojė raketa pajuto, kad mudu paliekame jį namuose, tai jis įkibo į Biliaus koją lyg dėlė ir ėmė staugti nelyginant garlavio sirena. Tėvas vargais negalais atgniauzė pagaliau jo nagus.

— Ar ilgai galėsite jį laikyti? — paklausė Bilius.

— Aš jau nebeturiu tiek jėgų, kaip kad prieš dvidešimt metų, — atsakė senis Dorsetas, — bet gal pajėgsiu palaikyti apie dešimt minučių.

— Man pakaks, — atsakė Bilius. Per dešimt minučių aš sušpėsiu perskristi Centrinės, Pietinės ir Vidaus Vakarų valstybes ir atsidurti prie Kanados seinos!

Nors naktis buvo labai tamsi, nors aš buvau geras bėgikas, o Bilius buvo labai storas, bet aš prisivijau jį tik už pusantros mylios nuo miesto ribos.

Vertė L. U.

(Tęsinys iš 6-to psl.)

kurias reikia greit vėl ištraukti, o kai užsideda parafino plėvė, tai ir vėl pamerkti. Iš pirštų tuo būdu padaromos tikros parafininės žvakės, bet tai tuo gera, kad storas parafino kevalas ilgiau palaiko šilumą.

Vienintelis laikas, kada nepatartina vartoti karštų vonių, kompresų ar parafino, tai kai sąnariai yra patinę, tai yra turi aštrų uždegimą.

PRIETELIAU, GERIAUSIA DOVANA SAVO DRAUGAMS — UŽSAKYTI “NAUJIENAS”

AMERIKOS INDĖNAI ATSIGAUNA

Chicagoje įvyko visos Amerikos indėnų genčių konferencija

Prasidėjusi su didelėmis viltimis, pompa ir taikos pyptkių rūkymu, “visos Amerikos” indėnų genčių atstovų konferencija Chicagos universitete (kurs per vasarą yra apytuštis) baigėsi po savaitės laiko birželio 20 d. beveik nepastebėta.

Indėnų problemos pasiliko

Viena, kad tų delegatų vietoje skelbto tūkstančio “nuo Aliaskos aleutų iki Floridos seminolų” susirinko nedaugiau kaip 400; kita, kad tos konferencijos organizatorių viltys, jog “pati Amerikos visuomenė pirmą kartą susidomės ir išklaūs Amerikos indėnų balsą”, atrodo, nepasiteisino. Pirmąją dieną radusi apskiai vietos didžiojoje Chicagos spaudoje, konferencija baigėsi tik trumpomis žiniomis apie pagrindinius nutarimus.

Chicagos universitete “tikrieji amerikiečiai” taip pat nebus radę didelio svetingumo. Kad ir toks charakteringas faktas. Trečią konferencijos dieną, nuvažiuavęs į Chicagos universiteto sritį, arčiau su tuo “powwow” susipažinti, užsuku į International Students House, kur buvo skelbiama indėnų meno ir rankdarbių paroda. Radau indėnus skubiai savo eksponatus berankiojant ir bekraunant ant suolų ir kur papuola pasieniais. Paklausus, kas čia darosi, viena simpatinga Sioux indėnė paaiškino, esą studentai užsimanę šį vakarą turėti kokį ten koncertą, tai prirėkė salės aslą patuštinti.

Rytoj paroda vėl būsianti išdėliota, prašom, sako, ateit rytoj.

Pirmoji indėnų ir Amerikos istorijoje tokia konferencija praėjo su plenarinėmis sesijomis, su šokiais (indėnų tautiniais šokiais) ir rimtomis diskusijomis. Indėnai turi dėl ko tartis, nes savų rūpesčių ir “problemų” turi daugiau nei kuri kita amerikiečių grupė. Kokios yra tos indėnų problemos? Į tokį klausimą atsakė viena indėnė delegatė: “Jūs tik suminėkite bet kokią problemą, jas visas mes turime...” Svarbiausios — indėnų tapatybės (identity) išlaikymas, indėnų žemės apsaugojimas ir indėnų ekonominio gerbūvio vystymas.

Konferenciją pradedant vienas įspūdingas senas Juodvagnių (Blackhawks) indėnų vadas Nekonis savo gimtąja Menominee (menominų) kalba šaukė:

“Indėnai buvo nukariauti savo gimtoje žemėje. Bet aš šaukiu, jus, indėnai, susiburti ir išdirbti gerą naudingą programą. Tai yra jūsų vienintelė proga, jūs žmonės indėnai!”

Kita delegatė savo kalbą baigė žodžiais: “Mes čia kalbėsime, kalbėsime, o ateinančią žiemą žmonės (rezervatuose) bus alkani kaip buvė!”

Konferencija priėmė ilgą “Indėnų principų deklaraciją”, kurioje patiekiami specifinė programa, kaip geriau galima išspręsti indėnų problemas, to (Tęsinys 9 psul.)

NAUMĖ LIŪNAITĖ

MIELI LIETUVIAI!

Mes, trys Lietuvos dukros — aš, Naumė ir mano draugės Augė ir Skardė — senai ir ilgai gyvenę, bet nepasėję, buvę išvietintos, ilgai ir plačiai klajoję, pastangomis Nado Rastenio, pasiekėme lietuviškąją Čikagą ir viešime “Naujienose”.

Mes norime atvykti į jūsų namučius ir papasakoti jums savo šurpuolingus pergyvenimus senovės tremtyje. Iš mūsų sužinosite apie tais laikais esantį Bangpūčio dvarą Baltijos dugne, malonią Ravinę, geruosius Ardėnus, mūsų gimtinę — Žvirynę, tų laikų Lietuvą ir didingas “Trijų Rožių šventės” apeigas.

Mūsų kelionė į Jūsų namučius, buvusi \$5.00, dabar tik \$3.00. Prisiūdami ar sumokėdami “Naujienoms”, 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill., leisite mums atvykti ir viešėti pas jus.

Iki mielo pasimatymo,

NAUMĖ LIŪNAITĖ.

CHICAGOS LIETUVIŲ ISTORIJA

(Tąsa)

1915 m. kun. Mockus atvyko į Chicago. Jis apsislojo pas savo draugus detroitiečius, jau anksčiau apsigyvenusius Chicagoje. Kun. Mockaus draugai, kartu su vietos laisvamaniais, suruošė jam kalbų maršrutą pačiame didmiestyje ir jo apylinkėse. Šios kalbos buvo sėkmingos. Žmonių prisirinkdavo tiek daug, jog dažnai nebetilpdavo į svetaines.

Kun. Mockus suprato paprastų lietuvių psichologiją. Jis kalbėjo jų kalba. Kun. Mockus aiškino sudėtingus tikybės klausimus labai paprasta, visiems suprantama kalba. Jis mokėjo taip išaiškinti komplikuočius Biblijos klausimus, kad klausytojams nelikdavo jokios abejonės. Viskas jiems būdavo aišku. Tątai, aišku, sukeldavo labai plačių komentarių.

Katalikų kunigai vengdavo kun. Mockaus pamokslų. Jie neidavo su juo į jokių debatus, nebandydavo sugriauti jo argumentų, bet melagingai skusdavo jį policijai ir teismo organams. Kun. Mockui buvo iškelta daug bylų, kelis kartus jis buvo areštuotas, bet vėliau tos bylos pasibaigdavo kun. Mockaus naudai. Amerikoje buvo ir tebėra sąžinės laisvė. Negalima tikybinių žmogaus išlikinimų ižeisti, bet galima laisvai aiškinti pagrindinius tikėjimo ir netikėjimo dalykus. Ypač dažnai būdavo kun. Mockaus areštai Ciceroje, Chicagos priemiestyje. Jam buvo iškeltos kelios bylos. Viena jų tęsėsi net keleris metus, bet žemesnio teismo sprendimas buvo panaikintas ir kun. Mockus išteisintas.

Kalbų-pamokslų metu susirinkusiems lietuviams būdavo parodyta daug didyrių vaizdų, o pertraukų metu būdavo paravinėjamos knygos. Kartais kun. Mockus kalbų metu tas knygas pacituodavo, patardavo žmonėms jas nusipirkti. Tątai labai daug padėdavo. Jo kalbų metu kartais paroduodavo po 50, o kartais ir net po 200 egzempliorių naujai išėjusių knygų. Kun. Mockus sakydavo kalbas, bet klausytojų jis neorganizavo. Nei jis bandydavo protestantų organizuoti, nei jis padėdavo laisvamaniams organizuoti. Jis tvirtino, kad tątai esąs jo maršrutų organizatorių reikalas.

Be jau minėtos Cicero, Ill., bylos, Waukegano, Ill., Romos katalikų parapijos klebonas iškundė kun. Mockų ir iškėlė jam bylą. Kun. Mockų gynė tuo metu gana garsus Chicagos advokatas Frederick Mains. Iškelta byla buvo didelis susidomėjimas. Ypatingai plačiai amerikiečių spaudoje buvo atpasakoti adv. Mains argumentai, griauanantieji nepamatuočius užmetimus kun. Mockui. Pagaliau 1917 m. kovo 3 d. Waukegan Gazette paskelbė, kad byla panaikinta. Circuit Court, Lake County, Illinois, teisėjas, išnagrinėjęs People vs. M. X. Mockus bylą, pareiškė, kad už religijos smerkimą arba jos kritikavimą žmogaus negalima bausti.

Panašiai pasibaigė ir Waterbury, Conn., mieste iškeltos bylos. Vietinė Romos katalikų bažnyčios vadovybė apskundė ir areštavo kun. Mockų net tris kartus. Vieną kartą buvo prieita net prie teismo. Teisėjas, išnagrinėjęs faktus, kun. Mockų išteisino.

Kitai baigėsi Rumfords, Maine, iškelta byla. Kun. Mockus Rumfords lietuviams pasakė tokią pačią kalbą, kokią jis sakė kitose kolonijose. Jis ir čia buvo apskustas. Čia atsirado pora lietuvių, kurie liudijo, kad kun. Mockus savo kalboje nusikaltes veikiantiems įstatymams. Kun. Mockus neigė šį tvirtinimą. Rumfords teismas paskyrė kun. Mockui du metų kalėjimo. Kun. Mockus nesitenkino sprendimu. Jis apeliavo ir paruošė spausdintą atsakymą.

Nusibodo kun. Mockui teismai. Jie atimdavo jam daug energijos ir pinigų. Vietoj tęsti Rumfords bylą, 1922 m. kun. Mockus išvažiavo į Meksiką. Ten jis išbuvo apie penkeris metus. Chicagon grįžo tik 1927 m. Bet sugrįžęs kun. Mockus jau buvo visai kitoks žmogus. Jo sveikata buvo visai palaužta. Jis dar pasakė kelias kalbas, o vėliau pasitraukė iš visuomeninės veiklos. Amerikos teismas daugiau prie jo nesikabino, bet jis savo dienas baigė Oak Forest senelių prieglaudoje.

1935 m. rugpiūčio 14 d. pas Rasinską susirinko būrelis Chicagos laisvamanių, kad galėtų aptarti būdus, kaip pagelbėti sergančiam Mockui. Susirinkusieji nutarė suruošti balių, bet balius teatnešė tik \$77.37 pelno. Iždininkas Steponas Dambro tuos pinigus nunešė kun. Mockui, prisiglaudusiam prie Lietuvių Tautinės Parapijos klebono kun. Linkaus. Kun. Mockus pasiėmė dalį pinigų, o kitus gražino S. Dambro. Vėliau likusieji pinigai dalimis buvo atiduoti kun. Mockui.

Kun. Mockus mirė 1939 m. spalio 23 d. Chicagos laisvamaniai sudarė komitetą M. Mockui palaidoti. Komiteto pirmininkas buvo St. Dambro, sekretorius — A. Jocius, o nariai buvo T. J. Kučinskas, J. Juknis ir V. B. Ambrose. Laidotuvėmis rūpinosi P. J. Ridikas. Į šermenis suėdavo tiek daug žmonių, kad jie jokiū būdu negalėdavo tilpti į nedidelę Ridiko koplyčią. Kun. Mockaus lavonas buvo perkeltas į Lietuvių Auditorijos didžiąją salę. Tūkstančiai lietuvių atvyko į laidotuves. Buvo pasakytos kelios kalbos. Kun. Mockus palaidotas Lietuvių Tautinėse Kapinėse.

DR. ANNA BALIŪNAS

AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 W. 63rd STREET

Valandos: kasdien nuo 10 iki 12 val. iš ryto ir nuo 7 iki 9 val. vak. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telefonai: PROspect 8-3229
Rezid. tel.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717

DR. S. BIEŽIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET

Val.: kas diena po pietų 1-3; vak. 7-8 tikrai antradieniais ir penktadieniais. Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas.
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REPUBLIC 7-7868

DR. C. K. BOBELIS

Inkstų ir šlapimo takų chirurgija

Tel.: VILLAGE 8-6068

1 Madison St., Oak Park, arba

Tel.: PROspect 6-1795

2300 W. 51st St., Chicago, Ill.

Oakley Medical Arts Bldg.

Namy tel. OWens 5-0533

Valandos pagal susitarimą

DR. PETER BRAZIS

PHYSICIAN AND SURGEON

2434 WEST 71st STREET

Ofisas: HEMlock 4-5849

Rezid.: HEMlock 4-2324

OFISO VALANDOS:

Pirmad., ketvirt. ir penktadienį nuo 1-4 ir 7-9, antrad. nuo 1-5, treč. ir šeštadienį tik susitarus.

DR. JONAS G. BYLA-

BYLAITIS

Nervų, Smegenų Ligos,
Chirurgija

2737 W. 71st STREET

Valandos: tik susitarus skambinant

GR 6-3409.

Ofiso telefonai: VIRginia 7-0036

Rezidencijos: BEVerly 8-8244

DR. T. DUNDULIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Akušerija ir moterų ligos

4157 ARCHER AVENUE

Ofiso valandos:

Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 2 iki 4 popiet. Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414; rez. RE 7-6867

DR. BR. GAIŽIŪNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

2454 WEST 71st STREET

Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų kasdien. Šeštadieniais 1-4 val. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3844 WEST 63rd STREET

OFISO VALANDOS:

kasdien nuo 1-4 popiet ir 6-8 val. Trečiad. ir seštad. uždaryta.

Ofiso tel.: PORTsmouth 7-6000

Rezid. telefonai: GARDens 3-7278

GRovehill 6-1595

Dr. Aldona A. Juška

AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ

IR PRITAIKO AKINIUS

Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso ir buto tel.: OLYmpic 2-1381

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 49th Court, Cicero

Atostogose iki liepos 9 d.

Prašau kreiptis pas Dr. P. Kisielių.

Telef. ofiso ir buto: OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

4938 W. 15th St., Cicero, Ill.

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta. Šeštadieniais 12-4 val.

Ofiso telefonai: LAfayette 3-3210
Jei neatsiliepia šaukite KEDzie 3-2868

Dr. Emily V. KRUKAS

GYDYTOJA IR CHIRURGĖ

4146 SO. ARCHER AVENUE

Val.: kasdien po pietų nuo 12-3. Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketvirtad. nuo 6-9. Trečiadieniais tik susitarus.

Tel. ofiso: PR 8-7773; rez. PR 6-4732

DR. A. MACIŪNAS

CHIRURGAS

2858 W. 63rd Street

Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet, antrad. ir penktad. 5-8 val. vak.

Ofiso tel.: HE 4-1818 arba RE 7-9700

Rezidencijos: PR 6-9801

DR. J. MESKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

VIDAUS LIGŲ SPEC.

2454 WEST 71st STREET

Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Seštad. nuo 9:00-2:00 p. p.

Trečiadieniais uždaryta.

Rez. telefonai: WALbrook 5-3099

Ofiso telefonai: CLIFFside 4-2896

DR. P. STRIMAITIS

Bendra praktika ir chirurgija

specialiai

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

4644 So. ASHLAND

Savaitės dienomis priėmimo valandos 2-4 ir 6-8 val. vak.

Šeštadieniais 2-5 val. vak.

Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta. Ligonius priima tik susitarus telefonu.

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Bendra praktika, spec. MOTERŲ LIGOS

Ofisas: 2652 WEST 59th STREET

Tel.: PR 8-1223 arba TR 3-5577

OFISO val.: pirmad. 7-9 val. vakaro, antrad., trečiad. ir penktad. 6-9 v. v. Šeštadieniais 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS

CHIRURGAS

2454 WEST 71st STREET

Ofiso telefonai: HEMlock 4-2123

Rezid. telefonai: GLYson 8-6195

Priima ligonius pagal susitarimą. Dėl valandos skambinti telefonu HE 4-2123 nuo 1-8 val. p. p. kasdien, išskyrus trečiadienį ir šeštadienį.

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez. PR 6-4250

DR. V. VILEIŠIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

802 WEST 31st STREET

(kampus Halsted ir 31-os gatvių)

Priėmimo valandos: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 1-4 p. p. Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.

P. ŠILEIKIS, O. P.

ORTHOPEDES-PROTEZAI

Aparatai - Protezai, Med. Bandažai. Speciali pagalba Kojoms

(Arch Supports) ir t. t.

Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1 ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.

2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill.

Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Ant. Rudokas, Opt.

4455 So. CALIFORNIA, YARds 7-7381

Tikrina akis, pritaiko akinius

keičia stiklus ir rėmus.

Valandos: 10 ryto iki 8 val. (trečiad. uždaryta), seštad. 10 ryto iki 2 p. p.

Dr. Kazimieras

MICHEL

Optometristas-Orthoptistas

Gydo nusilpusias ir nervuotas akis. Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius. Išgydo kreivas akis be operacijos. Įdeda netikrą — artificiale aki pagal sveiką. Tikrina klausą ir pagelbsti negirdintiems. Praktikuoja 40 metų. Kalba lietuviškai.

4654 So. Ashland Ave. YA 7-6616

DR. G. SERNER

LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS

25 metų patyrimas

Tel.: YARds 7-1829

Pritaiko Akinius

Kreivas Akis

Ištaiso.

Ofisas ir Akinijų Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET

Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8. Treč. uždaryta. Penkt. ir sešt. 10-2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

GRADINSKAS

TIK UŽ \$49.95

EM radijo muzika automobiliui

Stereo patefonai, TV, Vėsintuvai
J. G. Television Co., 2512 W. 47 St.

FRontier 6-1998

Pardavimas — Taisyimas,

Sėkmad. uždaryta.

Skelbkites "N-nose"

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— SATURDAY, JUNE 24, 1961

Amerikos indėnai...

(Atkelta iš 7-to psl.)

kias kaip gyvenamų namų, žemės nuosavybės, švietimo, neturto ir gerbūvio. Ta deklaracija nesanti ultimatumas, bet delegatai tiki, kad ji pagelbės Kongresui ir Kennedy administracijai, kuri, atrodo, rimčiau yra susirūpinusi indėnų problemomis.

Indėnai pradeda atsigausti

Pirmiausia apie pačius "indėnus". Jie nėra jokie "indėnai" ir labai nemėgsta tokiems vadinami. Indėnų genčių ir tautų Amerikos kontinente buvo daugiau ir įvairesnių, negu visoje Europoje baltųjų tautų. Jie yra Apašai, Tuskarorai, Ši-rokėsai, Irokvajai, Menominai, Klamatai Vinebagai, Sijai, (Sioux), Krijai (Cree), šunšonkauliai (Dogribs), Juodkojai, Ilinojai, Asinibojai, Kvečiai, Potavotamai ir tt. ir tt., tik ne "indėnai". Juos per klaidą tokiems pavadinimo pirmieji baltieji atėjūnai, tikėdamiesi skersai Atlantą pasiekę Indiją.

Kas svarbiausia, tai kad baltodžių pastangos indėnus šiame kontinente visiškai išnaukinti ("geras indėnas — negyvas indėnas") neišsipildė. Nors per karus ir baltųjų atneštų ligų epidemijas indėnų likutis 19 amžiaus pabaigoje buvo likęs labai mažas, nuo 20 amž. pradžios pradėjo didėti ir 1930 m. šiaurės Amerikoje jų jau buvo priskaitoma 332,397, gi 1960 m. jau 508,665. Tai yra skaičiai tų indėnų, kurie nėra praradę savo tapatybės, tai yra skaičius "rezervatų indėnų". Nors oficiali politika ir šiandien tebėra indėnus kaip tokius sutirpdyti bendrame tautybių "katile", kaip ir atei-vių tautybes, bet indėnai skai-čiais ir charakteriu įrodė, kad jie žada čia pasilikti ir nepasiduoti.

Šiandien indėnų visose JAV vals. (išskiriant Havajus) yra nuo vieno iki kelių dešimčių tūkstančių kiekvienoje valstybėje. Čia tik suminėsiu tas valstybes, kur indėnų gyvena po daugiau kaip 10,000:

Arizonoj — 64,000, Oklahomoj — 52,000, Naujojoj Meksikoj — 46,000, šiaurinėj Karolinoj — 31,000, Kalifornioj — 25,000, Pietinėj Dakotoj — 23,000, Washingtone — 16,000, Montanoj — 16,000 Minnesotoj — 14,000, Wisconsin — 14,000, New Yorke — 13,000,

Nebraskoj — 12,000, Michigane — 12,000, šiaurės Dakotoj — 10,000. Beje, mūsų Ilinojų — 3,000. Aliaskoj indėnų su eskimais kartu priskaitoma nedaugiau kaip 30,000. Nors per pastutinius 30 metų šiaurės Amerikoje indėnų padaugėjo visu 50%, bet yra manoma, kad pradžioje, prieš baltiesiems ateinant, jų bus buvę apie vieną milijoną.

Labiausiai indėnai myli žemę

Indėnų problemomis gyviau yra susirūpinusi prezidento Kennedy administracija. Prezidento specialiai paskirtos komisijos indėnų problemoms tirti bei indėnų programai sudaryti pirmininkas W. W. Keeler dalyvavo šioje konferencijoje ir padarė išvadą, kad vyriausybė ateityje čiabuvių genčių (indėnų) politikojė turės pereiti iš šelpimo (dole) programos į depresijos palietoms sritims paramos teikimo programą. Pritaikius indėnų rezervatams tokią programą, jų žmonės gaus progą patys gerinti savo gyvenimą, išvystydami savo žemės resursus. Kad indėnai turi ir gabumų ir iniciatyvos, parodo garsusis Mohavkų indėnų eksperimentas: jie išvystė aukštos kokybės plieno gamybą, patys neištyrpdami, bet pasilikdami gerai Mohavkais.

Svarbiausias indėnų genčių rūpestis ir baimė yra, kad baltieji ir jų valdžia neatimtų jiems paliktą žemę. Žemė indėnams yra pati švenčiausioji nuosavybė, globojama pačios genties. Nėra indėnui didesnio skausmo, kaip netekti savo žemės, be kurios indėnų gentis neišsivaizduoja egzistencijos, kaip pavienis indėnas neišsivaizduoja egzistencijos be genties.

Žymesnieji indėnų veikėjai

"Pirma istorijoje" visos Amerikos indėnų genčių konferenciją, kaip ji buvo skelbiama, organizavo daugiausiai Amerikos Indėnų Centras Chicagoje (Chicago American Indian Center). Tos konferencijos vadai buvo: 1) Dr. Sol Tax, antropologijos profesorius Chicago universitete, žymiausias indėnų žinovas, parašęs keletą svarbių knygų apie senovės Amerikos tautas ir jų civilizacijas; 2) Benjamin Bearskin (Meškos Kailis), Sioux-Winnebago indėnas, buvęs Chicago (Tęsinys 10-am psl.)

— August Saldukas, Midland Savings and Loan Association prezidentas, praneša, kad visi lietuviai, kurie birželio 15 — liepos 15 dienomis Midland bendrovėje atidarys naują taupymo sąskaitą su nemažiu, kaip \$100 įnašu, gaus labai vertingą dovaną: plastikinių piknikui indų komplektą arba izoliuotą šiltam ar šaltam valgiui laikyti krepšį.

Midland Savings and Loan Association adresas: 4040 Archer Avenue, Chicago 32, Ill. (Pr.)

GREEN ACRES, INC.
Milledgeville, Georgia
Geriactric Hospital
Poilsio namai seneliams. Mėnesinis mokestis nuo \$210.00 iki \$300.00. Dėl smulkesnių informacijų bei aprašymų rašykite:
Dept. AFN.

LIESER SERVICE
Headquarters for expert repairs
Specializing in front end alignment & wheel balancing, tune-ups & brake work.
6456 So. Cicero Ave.
LU 2-1828 — PO 7-9874.

JOSEPH McPHEE FUNERAL HOME
Joseph & James McPhee, Directors
Air Conditioned Chapels
Ample Parking Area.
7133 SO. WESTERN AVE.
PR 6-0776.

AIR PORT TOY & HOBBY CENTER
Full Line Grum Bacher Art Supplies
Tile Kits & Supplies. — Gifts for any occasion for children of all ages.
Games & Puzzles.
TOYS & HOBBIES
Open daily & sat. 9-6. Mon. & Fri. 9-9.
5636 W. 63rd St. — PO 7-5685

BEACON RESTAURANT
From a meal to a snack for every member of the family. Specializing BAR-B-Q ribs & chicken. Fish dinners on Fri. Special Sunday Dinners. Open daily till 1:30 A. M. Fri. & Sat. all night.
3207 W. 63rd St. — HE 4-5990.

VOGUE CARD AND GIFT SHOP
Atvirukai ir dovanos įvairiom progom.
2410 W. 63rd St.
PR 6-6580.

"IDEALUS INVESTMENTAS"
Arizonos valstybėje - Rainbow Valley 5 akrų plotas \$1,825 pilna kaina \$95 įmokėti ir mokėti po \$25 kas mėn. Citrus Orange Groves 10 akrų išskirstoma. 29% įmokėti, 8 mėtai išmokėjimui. \$1,600 iki \$1,750. Dėl smulkesnių informacijų — aprašymų rašykite:
Dept. A. F.
GANZER REALTY
7000 E. Camelback Rd., Scottsdale, Arizona.

WONG'S CHOP SUEY
Open daily, Sundays & Holidays 12 — 9 P. M.
Open Mon. 4 A. M. — 9 P. M.
Best food in town.
6004 S. Pulaski Rd.
Phones as you order 735-0260

FREE VERMIN-INSPECTION
Call Terminix
For any kind of vermins. \$5,000 — indemnification guaranteed price for average home \$200. Special low prices for termite — free homes.
BRUCE-TERMINIX CO.
E. B. Person — Representative.
JU 8-0066.
3339 Foster Ave.
Mention this ad.

"NAUJIENOS" KIEKVIENO DARBO ŽMOGAUS DRAUGAS IR BIČIULIS

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"

BOATS AND ACCESSORIES
at the
SURF SHOP JOHNSON
OUTBOARD MOTORS SALES and SERVICE
• Dunphy • Sailing Prams
• Switcraft • 14' Mariner Sailor
• Mariner • Marine Accessories.
Used Motors — Motor Rental.
THE SURF SHOP
Waukegan Rd.
Glenview — PA 4-5501.

A new location to serve you now open!

HAIR STYLES UNLIMITED
• Air conditioned
• The newest equipment.
Call
Rodney 3-4599
for appointment
CLASSIC BEAUTY COIFFURES
5719 N. Central Ave.

SLOAN'S DEPARTMENT STORE MOKINIŲ DRABUŽIŲ CENTRAS
Pilnas pasirinkimas vyriškų, moteriškų ir vaikams rūbų, duoda visat Jūsų seimai galimybę gražiai pasipuosti už mažiausias kainas. Kalbam lietuviškai
7042 SO. WESTERN AVE.
Phone: PRospect 8-9210

MC NICOLAS PLBG. CO.
Plumbing Contractors.
Specializing in Remodeling, Hot Water Heaters — Flood Control. Licensed — Bonded — Insured. All work fully guaranteed Residential — Commercial — Institutional.
6900 S. KEDVALE. LU 5-9066.

ED'S SHOE OUTLET
Nationally advertised brands at discount prices for the whole family.
3116 West 63rd St.
PR 8-8474.

Ar Jūs esate pakankamai taupūs?
Kodėl mokėti už automobilį ar draudimą nuo gaisro daugiau, negu reikalinga. Pakvieskite mane ir išsiaiškinsime. Jokių išipareigojimų.
ST 3-4455.

DABAR SKELBIAMAS PUENTE'S IŠPARDAVIMAS
Pagrindinė vyrų, moterų ir vaikų krautuvė.
Viskas parduodama sumažintomis kainomis.
1821 BLUE ISLAND
Kiasdien 9—6 val.

HARVEY AUTOMATIC TRANSMISSION SHOP
• Automatic Transmission Repair • Engine Overhaul • Valve Refacing • Complete Brake Service.
15307 Broadway Avenue (153rd at Broadway)
EDison 1-9486 — Harvev, Ill.

LAUKIANČIOS KŪDIKIO MOTINOS AR GIRDEJOTE?
Ant Archer Ave. yra specialii krautuvė Jums.
Milady's laukiančių kūdikio motinų rūbų mados.
4153 Archer Ave. FR 6-7132.
Viskas laukiančiom kūdikio motinoms.

CONNOLLY'S FLORAL SHOP
Complete Floral Service
Weddings our specialty
City - Wide Delivery
Open accounts invited
Phone & charge if GR 6-8444
if no answer call RE 5-7261
3532 W. 63rd STREET.

QUALITY REMODELING
Over 40 years experience
• Carpentry • Stairs • Additions
• House raising • Cement work
• Brick work • Tuckpointing
• Storms doors • Jelousie windows.
Free est. F. H. A. Financing
KOZLOWSKI & SONS
VI 7-0322 — GL 5-9408.

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JUNE 24, 1961

VACLOVO BIRŽIŠKOS KNYGOS

"Naujienose" galima gauti šias prof. Vaclovo Biržiškos lituanistines knygas:

1. Senujų lietuviškų knygų istorija, I dalis, 208 pusl. \$2.00
kietais viršeliais \$3.00
2. Senujų lietuviškų knygų istorija, II dalis, 226 pusl. \$2.00
kietais viršeliais \$3.00
3. Aleksandrynas, senųjų lietuvių rašytojų, rašiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos, I tomas, 431 pusl., kieti viršeliai \$7.50
4. Praeities pabiros, rinkinys straipsnių iš Lietuvos praeities, 352 pusl., kieti viršeliai \$6.50

Čia suminėtas knygas pasiūsiame paštu, jei nurodytas pinigų sumas čekiu ar Money Orderiu pasiūsite tokiu adresu:

"NAUJIENOS", 1739 So. HALSTED STREET
CHICAGO 8, ILLINOIS, USA.

BERŽŲ ALĖJA...

KARINIŲ FILMŲ GAMYBA

Gana dažnai kino teatrų ar televizijos ekranuose mes matome siaubingas scenas: trata šautuvai ir įvairūs kitokie pabūklai, vyksta sprogimai, griūva namai, žūsta žmonės ir pan. Tai stebint, mums atrodo labai tikra, realu, bet po to pagalvojame — kaip tas padaroma ir nejaugi tie žmonės iš tikrųjų lieja kraują?

Paskutiniu metu karinės filmos buvo pasidariusios labai madoje, o ir nekarinėse dažnokai užtikdavome vienokių ar kitokių kovų iškarpas. Tačiau ekranuose tikrų kovų vaizdai retokai rodomi, bet daugumoje visa, ką ten matome yra vaidyba ir dar kokia — žymiai sunkesnė kad ir už labai intymias meilės scenas!

Šių eilučių autoriui truputį daugiau kaip prieš 5 metus teko būti vienu iš karinės filmos artistų (nors ir gana menku), todėl bent trumpai norisi papasakoti kaip žmonės miršta prieš filmų aparatus.

Būnant armijoje, kartą gavome žinią, jog netoli mūsų stovyklos bus sukamas filmas pagal iš JA Valstybių kareivių tarpo daugiausia medalių gavusio kario, dabartinio Hollywoodo aktorius — Audie Murphy atsiminimus, pavadinta "To Hell and Back". Mūsų dalinio būrelis kareivių buvome parinkti artistais ir turėjome vaidinti vokiečių bei amerikiečių kareivius.

Nuvykę į Yakimos, Washingtono valstybėje, apylinkes jau radome iš Hollywoodo atvažiusius tikruosius artistus ir "Universal — International" filmų bendrovės technikinį personalą. Čia, žinoma, buvo ir pats Audie Murphy, tada jau spėjęs užsirekomenduoti kaip "Western" tipo filmų žvaigždė, kuris šiame filme atkūrė savo paties išgyvenimus fronto linijose II-jo Pasaulinio karo metu Vokietijoje, Š. Afrikoje, Italijoje ir Prancūzijoje.

Taip ir prasidėjo filmo gaminimo darbas, kurio metu teko nukeliauti nemaža mylių, renkanti įvairių valstybių gam-

dėkinga vieta pasitaikė prie Yakimos esančios dykumos, kuriose vyko "kovos" Š. Afrikoje. Filmuojant Š. Afrikos scenas, pasitaikė stiprus vėjas, kuris gerokai putė smėlį į akis, tai net nereikėjo specialių pūtimo mašinų vartoti.

Šiaip scenas paruošti nebūdavo taip lengva. Pavyzdžiui, daugelyje vietų veikalas turėjo vykti dumblietuose laukuose, o lietaus nėra ir tiek. Taigi čia tuoj reikalą pataisydavo vandens žarnos, nelengvai pasotinusios išdžiūvusią žemę. Tačiau sunkiausia būdavo paruošti patį kautynių lauką, ypačingai imituoti pafrankų sviedinių sprogimus ar kulkosvaidžių kulku kritimą. Na, o masinėse scenose nelengvai sekėdavosi nukristi nuo kojų taip, jog filmo žiūrovai pilnai įtikėtų, jog čia neatsigulėta poilsui, o amžinai. Todėl pataikius kulkai ar skeveldrai, pirma reikėdavo griebtis už krūtinės, trumpai pasvirduliuoti, iškelti galvą aukštyr ir kristi atgal, prieš tai į šoną numetant šautuvą.

Filmo kautynių lauko paruošimas netik kad užimdavo daug laiko, bet ir būdavo labai išlaidingas. Patrankų sviedinių nukritimo vietose būdavo iškasamos duobės, pridėdama sprogstamosios medžiagos ir apdengiama sutrupintomis durpėmis. Ta sprogstamoji medžiaga, reikalui esant, būdavo susprogdinama iš centrinės, o tada durpių gabalai lėkdavo į šalis ir vaizduodavo sviedinių šukes. Žinoma, reikėdavo gerai žiūrėti, jog neužlipus tiesiai ant kokios duobės, nes tada jau būtų buvęs tikrai "realus" vaizdas. O šiaip durpių gabalai nebūdavo pavojingi, nors keliems galvas šiek tiek ir pramušė.

Vieną kartą, filmuojant fronto sceną, atsitiko nemalonus įvykis, kuris filmų kompanijai kainavo apie 60,000 dol. Kažkaip, kada jau buvo pradėję sprogti "sviediniai" ir rodytis kitokios karo baisybės, prieš filmų aparatus išlindo mūsų atsivežtas šuo, matyti iš-

gąsdytas negirdėto triukšmo. Filmavimas tada turėjo būti nutrauktas ir vėl iš naujo sudėliota sprogstamoji medžiaga, suvežti tankai, užtaisyti šautuvai ir kiti pabūklai (netikromis kulkomis ar sviediniais, kurie duoda tik balsą bei dūmus) ir t.t. Tas užtruko apie 4 valandas, nors, žinoma, mums ir visiems kitiems, kurie buvome suinteresuoti ne kompanijos pelnu, bet savo laisvu laiku, išėjo į naudą.

Apie pusantro mėnesio filmų artistų rolėje prabėgo greitai, žymiai greičiau negu toks pats laikotarpis kariuomenės stovykloje. Daug kartų teko numirti prieš filmų aparatus, bet ir vėl atsikelti ir iš naujo vaizduoti mirštantį. Tada jau gerai buvo galima įsitikinti, kodėl anksčiau matytose filmose kaubojai vieną kartą nušauti, po kiek laiko ir vėl pasirodo gyvųjų tarpe.

Stebint tą filmą ("To Hell and Back") ekrane nesimatė daug vietų prie kurių mums reikėjo daug vargti, nes jas iškarpė redaktorius žirkklės. Ką gi padarysi: buvome prigaminę apie 3 valandas užsitęsiančių vaizdų, o reikėjo palikti tik nepilną valandą, kadangi filmo pradžia buvo užimta ne karinėmis scenomis. Su viskuo filmas tesitęsė tik 1.5 valandos. Tačiau ir per tą laiką šūvių, triukšmo pilnai pakako.

Gera buvo matyti, kaip gimsta filmas ir jame būti aktyviu dalyviu, bet nuo to laiko kaubojų drąsa, karių narsumu ir meilūzių meile filmose nebetikiu.

Reikia pažymėti, jog čia minimas filmas yra šiuo metu ištrauktas iš archyvų ir vėl rodomas kai kuriuose Chicagos kino teatruose. Jį pamatyti yra verta, žinoma, tik tiems, kurie nesuskubo nueiti pasižiūrėti prieš 5 metus.

Edvardas Sulaitis

SOPHIE BARCUS

RADIJO ŠEIMOS VALANDOS

Visos programos iš WOPA, 1490 kil. AM. 102-7 FM.

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 10-11 val. ryto. — Šeštadienį ir sekmadienį nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

VAKARUŠKOS: pirmad. 7 v. v. Anglų kalba: nuo antr. iki penkt. 7-7:30 val. vak.

Tel.: HEMlock 4-2413

7159 SO. MAPLEWOOD AVE. CHICAGO 29. ILL.

SIUNTINIAI

Į LIETUVĄ

ir kitus kraštus

Jūsų pristatyti ir iš Europos (iš katalogų).

Siunčiame akordeonus, gitaras, suvamas mašinas ir kt.

Viskas žymiai nupigintomis kainomis.

Overseas Cargo Co.

514 W. Pershing Rd. (39th St.)

CHICAGO, ILLINOIS

Tel.: OA 4-9079

Vedėjas P. NEDZINSKAS

Amerikos indėnai...

(Atkelta iš 9-to psl.)

American Indian Center vedėjas, žymus indėnų veikėjas; 3) Robert Thomas, Oklahomos Cherokee indėnas, Wayne State universiteto Detroite antropologas; 4) Frank Takes Gun (Pranas Ima šautuvą), šiaurės Amerikos amerikiečių bažnyčios prezidentas; Robert Rietz, dabartinis Chicago American Indian Center direktorius, ir kt.

Konferencijos proga du tingi indėnų vadai, Robert Thomax ir Pranas Ima šautuvą, suteikė Chicagos spaudai pasikalbėjimą, lietusį klausimus, kurie visiems žmonėms yra bendri ir skirtingi, tačiau nemažiau įdomūs. Pasikalbėjimas lietuvių "Didžiosios Dvasios" (Great Spirit) klausimą.

(Bus daugiau)

VASARINIAI NUPIGINIMAI PAS BUDRIKĄ

Svečių kambario setai
Miegamo kambario setai
Refrigeratoriai, Karpetai,
Lempų staliukai, Lempos,
Virtuvės setai, Hoover siurbiai,
Kabinetinės ir stalinės televizijos:
RCA Victor, Philco, Zenith ir
kitos nuo \$89.00
Vartotos televizijos po \$39.00
Transitor radio po \$9.95

Auksinių daiktų skyriuje:

Rankiniai laikrodėliai Bulova, Benrus,
Longines, Elgin. Deimantai,
Žiedai, Gintaras.

Toasteriai, Indai, Lėkštės ir
Sidabriniai daiktai.

Cash arba lengvais išmokėjimais

BUDRIK FURNITURE

3241 So. HALSTED ST.

Calumet 5-7237

Atdara pirm. ir ketvirt. vakarais iki
9 val. Sekmadieniais 11-5.

Budriko radio programos sekmadieniais iš stoties WHFC, 1450 kil. nuo
2 iki 2:30 val. po pietų.

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 24, 1961

EDV. ŠULAITIS

NERIS 5 METŲ SPORTINĖ VEIKLA

Chicago, skaitoma pasaulio lietuvių sostinė, be kitų mūsų sambūrių, gali pasidžiaugti lietuvių sportiniais vienetais, kurių čia yra daugiau negu bet kuriamė miestė laisvajame pasaulyje.

Lietuvių sportinė veikla čia jau buvo išvystyta ir senųjų ateivių, tačiau jų pasireikimai buvo riboti ir kiek kitokio pobūdžio negu reikalavo iš Lietuvos atsivežtos normos. Bet prieš naujosios ateivių bangos išiliejimą, čia ir ta sportinė veikla buvo jau gerokai aptilusi.

Todėl naujai atvykusiems sportininkams ir sporto darbuotojams čia prisiėjo pradėti iš naujo, organizuojant sporto klubus, komandas, rūpinantis sporto priemonėmis ir kt.

Nežiūrint to, Chicago buvo viena iš pirmųjų vietų Amerikoje, kur greičiausiai susibūrė naujai į šį kraštą atvykusieji lietuvių sportininkai. 1949 m. lapkričio mėn. 5 d. buvo įsteigtas Lietuvių Tremtinių Sporto Klubas Grandis. Kiek vėliau čia įsisteigė Lietuvių Futbolo klubas Lituania. Šie du klubai kartu su Cicero Lietuvių sporto klubu Tauru (įst. 1949 m. rugpjūčio m. 13 d.), susijungė (1951 m. gegužės mėn. 27 d.) ir sudarė Chicagos Lietuvių Sporto klubą Perkūną.

Perkūno sporto klubas gyvavo iki 1955 m. spalio mėn. 23 d., kada jis susijungė su Chicagos Lietuvių Sporto klubo gintaru (įst. 1952 m.) ir sudarė Chicagos Lietuvių sporto klubą Nerį, kuris gyvuoja iki šios dienos.

Taigi, nors Neris šiuo metu mini tik savo 5 metų gyvavimo suką, jo pirmūnai jau buvo įsteigti prieš 10 ar daugiau metų. Keičiantis klubų pavadinimams, daugumoje klubų valdybų eilėse ir sportininkų sąrašuose likdavosi tie patys vardai ir veidai. Tik keli pastintiniai metai iš Neris klubo valdybos ir narių jau išbraukė nemaža senųjų sporto darbuotojų ar sportininkų, kurie dėl sėnesnio amžiaus bei kitų priežasčių pasitraukė į atsargą.

Patys sėkmingiausi Neris veiklos metai buvo 1955-56 m. m. sezonas. Netrukus po įsistėgimo, klubas dalyvavo VI-ju š. Amerikos liet. sporto žaidynių I-jo rato varžybose, kur pasiekė pažymėtiną laimėjimą. Šios žaidynės buvo pravestos 1956 m. balandžio mėn. 21-22 d. d. Chicagoje. Jų organizaciniame ir varžybiniame komite te dirbo nemaža Neris narių, kurie buvo ar tuoj po to įsijungė į šio klubo aktyvių darbuotojų eiles. Štai, jie: A. Kikilas, J. Bagdonas, Z. Žiupsnys, E. Šulaitis, A. Lauraitis, V. Karpuska.

Šiose žaidynėse Neris buvo užregistruvusi didžiausią sportininkų skaičių iš visų jose dalyvavusių sporto klubų. Čia pateikiame Neris atstovų — visų

š. Amerikos liet. sporto žaidynių I-je dalyje sąrašą: J. Aleksišinas, L. Andrijauskas, J. Aušra, Al. Bartkus, A. Bartkus, A. Blandis, E. Gaudelis, J. Griša, R. Izokaitis, K. Jakštas, P. Kalvaitis, V. Kamarauskas, VI. Kamarauskas, V. Karpuska, J. Kaunas, A. Kikilas, V. Kleiza, A. Kvaraciejus, E. Lauraitis, V. Miliuskas, A. Mikdauskas, M. Monys, B. Nemekas, P. Niunius, V. Preikša, K. Ramauskas, J. Sadauskas, J. Senkus, V. Smalinskis, J. Šoliūnas, V. Šoliūnas, S. Tauras, P. Tautvaiša, A. Vaičkus, R. Valaitis, M. Vygantas, A. Varnas, Z. Žiupsnys, A. Žujus, P. Žumbakis, F. Lukauskas.

O. Blandytė, E. Blandytė, B. Blandytė, D. Klimaitė, V. Krikštolaitytė, K. Kuraitytė, M. Laurcevičiūtė, M. Martinaitytė, Z. Pavileičiūtė, B. Puodžiūkaitienė, M. Meškauskaitė, R. Tutlytė, D. Tutlytė, D. Točilauskaitė, V. Tamsevičiūtė, V. Zubkutė, J. Katelytė.

Čia išvardintieji sportininkai padėjo klubui žaidynėse laimėti pergalių, kurių vienu varžybų metu dar nėra pasiekęs nė vienas kitas liet. klubas. Neris iš 6 komandinių rungtių laimėjo 5 pergales: vyrų ir jaunių krepšinių, vyrų ir moterų tinklinį ir moterų stalo tenisą. Tokiu būdu Neris išėjo aiškiu to žaidynių rato laimėtoju taškais.

Vėliau klubo sportininkai yra dalyvavę visose tolimesnėse š. Amerikos lietuvių sporto žaidynėse, nors jų pasirodymai buvo kuklesni negu Chicagoj. Tolimos žaidynių vietos dažniausia neleidavo ten nuvykti didesniai komandų skaičiui arba vykstantieji vienetai nebūvo geriausiųjų sudėčių. Klubo sportininkai yra nuvykę ir į tolokai vykstančias žaidynes: New Yorką, Torontą, Rochesterį ir kitur.

Sunku būtų išskirti geriausias klubo komandas ar sportininkus, bet manome, jog iš vienetų pirmojon vieton reikia statyti — krepšinininkus, o iš pavienių sportininkų — ilgalaičių Illinois valstybės ir Chicagos miesto šachmatų meistrį Povilą Tautvaišą. Žinoma, gal kitiems toks įvertinimas atrodytu nevisai tikslus, bet gal todėl, nes yra per didelis ir platus pasirinkimas.

Nemaža klubo narių šalia savo veiklos klube yra atlikę ir daug kitų sportinių darbų — įvairių varžybų organizavime, sportinių leidinių leidime ir redagavime, dalyvavę sportininkų bei sporto darbuotojų suvažiavimuose, reiškėsi didesnio pobūdžio sporto įvykių rengime ir kt.

Kaip minėjome, siuometinių klubo sportininkų sąrašas, jį lyginant su 1955-56 m. m. sezono sąrašu, yra gerokai pasikeitęs. Štai, sportininkai, kurie dalyvavo vėliausiose liet. sporto žaidynėse ar yra PASK'ė re-

gistruoti:

B. Burokas, B. Armonas, M. Karsas, R. Kupetis, T. Kupetis, R. Baltutis, D. Banevičius, A. Bartkus, A. Varnas, R. Valaitis, K. Dauskurdas, J. Paukštis, O. Blandytė, I. Pavileičiūtė, D. Maskoliūnaitė, R. Kvilytė, A. Valaitytė, M. Riskutė, R. Sošytė, G. Juškaitė, V. Kanisuskaitė, A. Paliokaitė, A. Blandis, F. Lukauskas, R. Barkauskas, K. Stropus, K. Pūdyraitis, Z. Žiupsnys, J. Izokaitis, F. Zelis.

L. Andrijauskas, A. Bakana-

vičius, E. Bačinskas, V. Baltramonas, Al. Bartkus, D. Dambrauskaitė, Z. Degutis, A. Gedgaudas, V. Gedgaudas, V. Grybauskas, R. Jokūbaitis, V. Jušonis, R. Kanauka, V. Karpuska, B. Kettrakis, C. Kybartas, V. Krikščiūnas, K. Kuraitytė, A. Lauraitis, B. Laurušonienė, T. Leonas, A. Lōys, R. Mikelionis, R. Markulis, Ch. Nails, A. Normantas, D. Prapuolenis, A. Pečiūnas, T. Prunskytė, G. Rapsys, M. Raudienė, A. Šim-

(Tęsinys 12 pusl.)

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

(LICENSED BY INTOURIST)

PASKUBINA JŪSŲ SIUNTINIUS JŪSŲ DRAUGAMS IR GIMINĖMS
I BET KURIA ŠSSR DALI.SIUNTINIAI APDRAUSTI • PRISTATYMAS GARANTUOTAS
• GAVĖJAS NIEKO NEMOKA •

Visuose mūsų skyriuose Jūs rasite didelį pasirinkimą medžiagų moteriškiems ir vyriškiems drabužiams ir tuš sutaupysite, negu pirkdami kitur. Jūs galite gauti ir kitokių reikmenų tinkamų siuntiniams, pigiau negu bet kur kitur.

Dėl nemokamų kainoraščių ir papildomų informacijų rašykite arba aplankykite mūsų jums artimiausį skyrį:

NEW YORK 3, N. Y.	39 Second Avenue	Tel. AL 4-5456
BROOKLYN 21, N. Y.	506 Wilson Ave.	Tel. HY 1-5290
BROOKLYN 7, N. Y.	600 Sutter Ave.	Tel. DI 5-8808
PATERSON 1, N. J.	99 Main Street	Tel. MU 4-4619
VINELAND, N. J.	West Landis Ave. (Greek Orthodox Club Bldg.)	Tel. FO 3-8569
LAKEWOOD, N. J.	126 4th Street	Tel. LO 2-1446
NEW HAVEN, Conn.	6 Day Street	Tel. HU 1-2750
PITTSBURGH 8, Pa.	1015 East Carson St.	Tel. TO 1-1068
CLEVELAND 18, Ohio	2683 W. 14th Street	Tel. SW 8-2868
WORCESTER, Mass.	174 Millbury Street	Tel. TO 7-1575
HAMTRAMCK, Mich.	11833 Jos. Campau	Tel. BR 8-6966
CHICAGO 22, ILL.	2222 W. Chicago Ave.	Tel. WA 5-2737
CHICAGO 29, ILL.	2439 W. 69th St.	Tel. AN 1-2994
LOS ANGELES 22, Cal.	960 So. Atlantic Ave.	Tel. FI 6-1871
SAN FRANCISCO, Cal.	2076 Sutter Street	Tel. BI 3-1797
NEWARK 3, N. J.	428 Springfield Ave.	Tel. WA 2-4035
PHILADELPHIA 23, Pa.	580 W. Girard Ave.	Tel. PL 6-6766
WATERBURY, Conn.	6 John Street	Tel. GL 8-2256
GRAND RAPIDS, Mich.	414 Scribner Ave., N.W.	Tel. VI 1-5355
DETROIT, Mich.	7300 Michigan Ave.	Tel. GR 2-6387
PASSAIC, New Jersey	176 Market Street	Tel. CH 9-6245
ATHOL, Mass.,	61 Mt. Pleasant St.	

Vineland, N. J. skyrius atidarytas tik penktadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITWINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Donald Petkus

Anthony Petkus

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRavehill 6-2345

Townhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom kopyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$990.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti kopyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINES KOPLYČIOS

Mašinoms pastatyti aikštė.

Lietuviams teikiama šios rūšies aptarnavimas 30 metų.

PLATELIŲ EŽERAS

Be žaibų nebūtų žemėje gyvybės

Kad žaibai Amerikoje per metus sukelia daugiau kaip 27,500 gaisrų ir užmuša šimtus žmonių, tai daugumas žino. Tačiau, kad žaibai yra gyvybės palaikytojai, to daug kas nežino. Be žaibų mūsų žemėje negalėtų egzistuoti tokia gyvybė, kokia mums yra pažįstama. Tai skelbia Amerikos National Geographic draugija. Kaip tai atsitinka?

Žmonėms ir kone visiems kitiems gyvūnams augalai yra reikalingi kaip maistas. Augalams irgi yra reikalingas maistas, kurio svarbiausią pagrindinę dalį sudaro nitrogenas (azotas). Kaip tą nitrogeną iš oro gauna augalai — medžiai, pasėliai ir žolės — išaiškina žaibų tyrinėjimas. Azotas sudaro žymiausią oro dalį, — 80 nuošimčius visos mūsų žemės atmosferos. Viršum mūsų žemės, kiekvienos ketvirtinės mylios plote, ore plaukioja apie 22 milijonai tonų azoto okeanas. Azotas yra dujos (gazos) ir vandenyje jis netirpsta. O kadangi vandenyje netirpsta, tai augalai, kad ir kaip norėtų, negali azoto varuoti. Kad augalai galėtų azotą varuoti, tarpininkauja žaibai.

Žaibai įsižiebimo metu — atmosferoje žaibo sukeltas karštis sujungia — suliedina azotą su deguoniu, tai yra gaunasi sudeguonintas azotas (nitrogenum oxidatum). Toks sudeguonintas, tiksliau pasakius, parūgštintas azotas puikiai tirpsta lietuje, tai yra vandenyje. Tuo būdu gaunasi praskiesta azoto rūgštis (acidum nitricum dilutum) ir ta rūgštis yra visa, kas augalams yra reikalinga. Ta rūgštis susijungia su žemėje (dirvožemyje) esančiais mineralais, kurie ir sudaro būtiniausią augalų maistą — nitratus arba azotinius junginius.

Taigi, žaibai yra didžiausi trąšų gamintojai mūsų pasaulyje. Apskaičiuota, kad žaibai per metus pagamina apie 100 milijonų tonų azotinių "trąšų", — tikriausiai azotinių augalams mais-

to. Įkainuojant toną azoto po \$300, išeina kad žaibai pagamina trąšų kiekvienais metais už kokius \$30,000,000,000!

Žaibų nauda tuo dar nesibaigia. Meteorologai tiki, kad tik žaibų dėka debesys yra priverčiami sutirštėti į lašelius ir pavirsti lietumi. Atrodo, kad be žaibų tarpininkavimo, debesys be jokios naudos plaukiotų sau dausomis ir niekada nelytų...

Žaibo jėga yra neapsakomai didelė. Žaibas skrenda 30,000 kartų greičiau negu kulka, ir vieno žaibo sukeltos elektros energijos vienam vidutiniam gyvenamam namui užtektų visiems metams šilumai ir šviesai! Šaudamas per orą žaibas įkaitina tą oro plyšį išilgai savo taką iki 50,000 laipsnių karščio, ir jo karštis gali momentaliai metalus dujomis paversti.

Žaibas prasideda oro atomuose dėl atomų branduolių, elektronų, protonų ir kitokių dalelių pozitivyvaus ir negatyvaus pasikrovimo. Žodžiu, žaibas yra spartus gamtos žingsnis atitaisyti atomų konstrukcijoje susidariusį balanso pairimą. Vienu žaibo skėlimu balansas atstatomas, o kur audrų debesyse balanso pairimasis yra daugiopas, tenka žaibams smarkiai paskaldyti.

Žaibai turi keletą priespalvių. Grynas deguonio ir azoto junginys duoda baltą žaibo spalvą. Kur yra vandenilio priemaišalo, žaibas įgauna rausvą ar ružavą spalvą. Dulkės ore žaibą nudažo geltonai. Kartais esti violetinių ir net žalsvų žaibų.

Rytų Europos institutas Berlyne

(ELTA) Vakarų Berlyne prie Laisvojo universiteto jau 10 metų veikia "Osteuropa-Institut der Freien Universitaet", kuriam dabar už 2 milijonus DM pastatė didžiulius rūmus.

Institute gali studijuoti akademikai, nori vėliau atsiduoti universitetinei karjerai arba moksliniams tyrinėjimams Rytų Europos tautų ir kraštų klausimais. 1951 metais — kai institutas buvo įsteigtas — klausytojų turėjo tik 50, šiuo metu yra jau daugiau kaip 400. Institute yra šeši atskiri skyriai (Rytų Europos kraštų istorija, ūkis, teisė, sociologija ir kt.).

Daug dėmesio institute kreipiama į mokslinės bibliotekos ir archyvų didinimą Rytų Europos klausimais. Biblioteka dabar turi apie 59,000 tomų, perdėm Rytų Europos temomis. Bet tai skaitoma dar mažai, kasmet įsigyjama vis naujų leidinių (iš abiejų geležinės uždangos pusių). Institutas nuolat gauna iš Rytų ir Vakarų apie 770 periodinių leidinių. Institutas palaiko ryšį net su 40 sovietinių bibliotekų, jų tarpu Lietuvos Mokslų akademijos biblioteka. Tai rodo, kad institutas ir sovietiniams bloke vertinamas kaip mokslinė įstaiga.

Institutas turi dar skyrių, kurie organizuoja trumpalaikius kursus akademikams Rytų Eu-

ropos tautų ir kraštų klausimais. Tų kursų dalyviams teikiama pakankama stipendija, kad galėtų Berlyne gyventi ir kursus lankyti. Kursai baigiami kvotimais. Kursų baigimo diplomai padeda baigusiems pradėti ar tęsti karjerą tokioje srityje, kur reikalingas nusimanytas Rytų Europos klausimais. Rytų Europos instituto ir jo atskirų kursų lankytojai iki šiol jau yra paruošę įvairiomis Rytų Europos temomis apie 100 mokslinių darbų.

Institutas savo laiku — netrukus po įsisteigimo — pranešė apie studijų galimybes ir atskiruose kursuose (pasinaudojant stipendijomis) ir lietuviškoms institucijoms. Deja neatsirado tuomet kandidatų.

Neries 5 metų...

(Tęsinys iš 11 pusl.)

kus, E. Tervydis, R. Underys, A. Trinkas, R. Vaičaitis, G. Vait-L. Valaitis, V. Valaitis, B. Vasy, A. Vitkauskas, A. Zujus, A. Žvinakis, D. Žvinakis, C. Griffin.

Kaip matome, tokių aktyviųjų sąrašė yra arti 100 žmonių, tačiau paėmus FASK'e neregistruotus sportininkus (jų tarpe yra apie 10 gana aktyviųjų šachmatininkų), šis sąrašas padidėja iki 150 asmenų. Tokiu būdu Neries sporto klubas ir narių skaičiumi yra vienas iš didžiausiųjų š. Amerikoje.

Klubui per 5 metų laikotarpį yra vadovavę įvairių sudėčių valdybos. 1955 m. spalio mėn. 23 d. buvo išrinkta pirmoji valdyba, kuri pasiskirstė pareigomis taip:

A. Lauraitis — pirm., Z. Žiupsnys — vicepirm., A. Kikilas — reik. ved., O. Blandytė — išd., J. Šoliūnas — sekr. J. Šoliūnui išvykus iš Chicagos, jo pareigas perėmė Z. Žiupsnys, o į valdybą vietoje jo įėjo Kandidatė R. Tutlytė.

1957 metams valdyba buvo palikta ta pati.

1957 m. gruodžio mėn. 21 d. išrinkta nauja valdyba: A. Lauraitis — pirm., M. Vygan-tas — vicepirm., A. Ričkus — reik. vedėjas, E. Šulaitis — išd., Z. Žiupsnys — sekr.

1958 m. lapkričio mėn. 10 d. A. Lauraitis — pirm., E. Šulaitis — vicepirm., D. Kolbaitė — išd., V. Litvinas — reik. ved., Žiupsnys — sekr.

1959 m. spalio mėn. 30 d.: Z. Degutis, pirm., E. Šulaitis — vicepirm., Ant. Bartkus — reik. ved., Al Bartkus — išd., Z. Žiupsnys — sekr.

1960 m. spalio mėn. 28 d.: Z. Degutis — pirm., A. Maskoliūnas — vicepirm., R. Vaičaitis — išd., A. Žvinakis — reik. ved., Z. Žiupsnys — sekr.

(Iš Neries klubo sukaktuvinio leidinio).

Skaitykite

ir platinkite

"NAUJIENAS"

Laoso princų konferencija. Buves Laos premjeras Souvanna Phouma (dešinėje) pareiškė, jog į koalicinę vyriausybę negalės įeiti Vakarų remiamas premjeras Boun Oum (viduryje). Tačiau komunistų remiamas sukilėlių vadas Souphanouvong (kairėje) užimšias svarbią vietą koalicinėje vyriausybėje.